

Skara kommuns handlingsplan för hantering av invasiva främmande växter

SKARA

I samarbete med:

Sammanfattning

Denna handlingsplan har tagits fram inom ramen för ett LONA-finansierat projekt och utgör ett strategiskt styrdokument för Skara kommuns arbete med invasiva främmande växtarter.

Invasiva arter kan medföra allvarliga konsekvenser för biologisk mångfald och ekosystemens funktion genom snabb spridning, konkurrens med inhemska arter och förändringar i ekosystemens sammansättning.

Handlingsplanen fokuserar på arter med hög spridningsrisk och stor påverkan i lokala ekosystem. Särskild prioritet ges till värdefulla naturområden och lagreglerade arter. Kommunikation med fastighetsägare och allmänhet är en viktig del i att förebygga spridning.

Dokumentet ger riktlinjer för långsiktig hantering och utvärdering av insatser, och ska fungera som stöd för fortsatt strategiskt arbete inom kommunen.

The logo for Skara Kommun, featuring the word "SKARA" in a bold, red, stylized font.

Innehållsförteckning

	sida		sida
Begreppsförklaring.....	5	2.3. Åtgärdsplan.....	65
1 Kunskaps- och informationsunderlag.....	6	Ansvar som fastighetsägare.....	65
1.5 Bakgrund		Kommunens praktiska arbete.....	66
Invasiva växtarter.....	7	- Hantering av avfall.....	67
Spridningsvägar.....	8-9	- Avfall och masshantering.....	68
Artdatabankens riskklassificering.....	10-11	- Rapportering.....	69
Avgränsning.....	12	- Interna kartlager.....	69
1.2 Lagstiftning		- Ansvarsfull planering.....	70
Europeiska direktiv.....	13	- Mark- och verksamhetsrelaterade avtal... 70	
Nationella bestämmelser.....	14	- Arrenden och nyttjanderätter.....	70
Ansvar.....	14	- Upphandling av tjänst avseende.....	70
1.3 Miljömål		- Förvaltning och skötsel.....	71
Agenda 2030.....	15	- Metodkatalog.....	71
Nationella miljömål.....	15	- Kommunikation.....	72
1.6 Inventering och nulägesanalys		Ekonomiska förutsättningar.....	73
Utdrag befintligt naturskydd.....	16	Kompetens och ansvar.....	73
Bedömningsgrunder för insatsprioritering.....	17	Kemisk bekämpning.....	74
1.7 Kommunens stora invasiva		2.4 Uppföljning och fortsatt arbete.....	75
Allmän prioritering - arter.....	18	3. Avslutning.....	76
Listan.....	19-20		
2. Strategier för hantering.....			
2.1 Inledning.....	22		
Artspecifik prioritering.....	23-64		

DEL 1

Kunskaps- och informationsunderlag

Del 1 utgör det kunskaps- och informationsunderlag som ligger till grund för handlingsplanen. Den innehåller en övergripande introduktion till ämnet, definitioner av centrala begrepp, relevant lagstiftning på EU- och nationell nivå samt kopplingar till miljömål, inklusive Agenda 2030. Del 1 redogör även för ansvarsfördelning mellan aktörer, beskriver bakgrunden till problematiken med invasiva växtarter och presenterar en nulägesanalys med fokus på förekomst, spridningsvägar och naturtyper i Skara kommun. Bedömningsgrunder för prioritering av insatser redovisas som ett stöd för det fortsatta arbetet.

DEL 2

Strategi för hantering

Denna del redogör för strategier och åtgärder för hantering av invasiva främmande växtarter inom Skara kommun. Den inleds med syftet med det operativa arbetet och beskriver generella och artspecifika prioriteringar för insatsområden. Kommunens roll konkretiseras genom en detaljerad åtgärdsplan som omfattar ansvar som fastighetsägare, avfallshantering, upphandling, skötsel och kommunikation. Del 2 innehåller även riktlinjer för metodval, kemisk bekämpning och resursanvändning, samt tydliggör organisatoriska och ekonomiska förutsättningar. Slutligen behandlas uppföljning, utvärdering och förutsättningar för ett långsiktigt och kontinuerligt arbete.

Begreppsförklaring

Främmande växt

Växtart som har förflyttats till ett nytt område genom människans påverkan, exempelvis via import eller oavsiktlig spridning med transporter. Växter som sprider sig naturligt till nya områden räknas inte som främmande.

Invasiv art

Art som etablerar sig i ett nytt område och orsakar negativ påverkan på lokala ekosystem, till exempel genom att konkurrera ut inhemska arter eller förändra habitatet (växtplatsen).

Ståndort

En ståndort är den specifika platsens naturliga förhållanden – som jord, ljus, fukt och näring – som avgör vilka växter som kan växa där.

Dörrknackare

En dörrknackare är en art som ännu inte finns i ett område, men som sprids genom mänsklig aktivitet, exempelvis via trädgårdsavfall eller plantering och riskerar att etablera sig med hög invasionspotential.

DEL 1

Kunskaps- och informationsunderlag

Invasiva växtarter

Invasiva främmande växtarter är växter som med människans hjälp har introducerats till en ny miljö där de inte hör hemma naturligt. Väl etablerade kan dessa arter sprida sig snabbt och påverka inhemska ekosystem negativt. De konkurrerar ofta ut inhemska växter genom att ta över livsutrymme och resurser som ljus, vatten och näring. I många fall saknar de naturliga fiender eller sjukdomar i den nya miljön, vilket gör att de får ett övertag gentemot inhemska arter.

Den snabba spridningen av invasiva arter kan orsaka allvarliga skador på biologisk mångfald, ekosystemtjänster och även människors hälsa och ekonomi. Exempel på påverkan är förändrade livsmiljöer för djur, minskad pollinering, ökad erosion och kostnader för bekämpningsinsatser. Naturvårdsverket betonar vikten av att arbeta förebyggande, eftersom det är betydligt mer kostsamt och resurskrävande att åtgärda etablerade bestånd.

Hanteringen av invasiva växtarter kräver kunskapsbaserade insatser där spridningsvägar, artens påverkan och lokala förhållanden vägs in. Det är avgörande med samordning mellan olika aktörer samt långsiktig planering för att minska riskerna och bevara ekosystemens funktion och resiliens.

Spridningsvägar

Invasiva främmande arter sprids ofta genom människans aktiviteter, både avsiktligt och oavsiktligt.

Kommunen ansvarar för att varken använda eller sprida invasiva främmande arter som är listade i *kommunens stora invasiva*. Arbetet ska följa handlingsplanen och den åtgärdsplan som fastställts för att minska spridningen och påverkan av dessa arter i kommunens verksamhet och inom dess geografiska område.

Invasiva främmande arter i Sverige och EU

Genom resor och varutransporter sker en förflyttning av arter mellan olika ekosystem, både avsiktligt och oavsiktligt, vilket ökar risken för att nya invasiva arter etablerar sig i Sveriges natur. Det finns idag över 2 000 främmande arter och drygt 400 av dessa räknas som invasiva i Sveriges natur. Många av dessa, exempelvis jätteloka och parkslide orsakar redan nu stora skador och kostnader i form av årlig bekämpning.

Figur 1. Invasiva arter i Sverige. Spridningsvektorer. Källa: Naturvårdsverket.

Oavsiktlig och avsiktlig spridning

Enligt Naturvårdsverket har majoriteten av de invasiva växtarterna i Sverige introducerats genom mänsklig påverkan, där trädgårdssektorn spelar en central roll.

Många av de arter som i dag orsakar problem i naturmiljöer har från början importerats som prydnadsväxter. Spridning sker genom försäljning, delning, trädgårdsodling och oavsiktlig hantering av växtmaterial och jordmassor.

För att minska risken för fortsatt spridning krävs ökad kunskap, tydligare riktlinjer och samverkan mellan myndigheter, näringsliv och allmänhet.

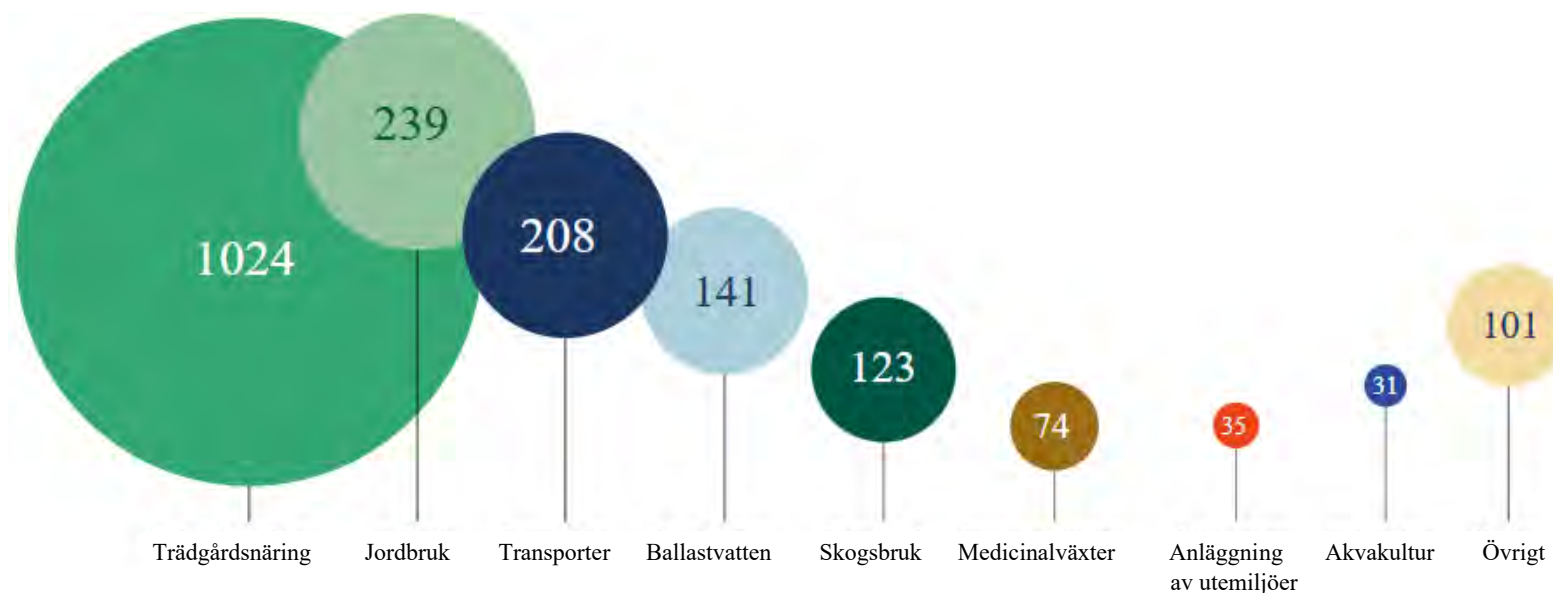

Fig. 2. Modell visar introduktions- och spridningsvägar, antal kända observationer per spridningsväg. Källa: Naturvårdsverket baserat på Nobanis.org, 2017.

SLU ArtDatabankens riskklassificering

Riskklassificeringen identifierar arter som utgör, eller har potential att utgöra, ett hot mot biologisk mångfald och ekosystemens funktion. Bedömningen baseras på metoden GEIAA (Generic Ecological Impact Assessment of Alien Species), som tillämpas för att systematiskt utvärdera ekologiska risker kopplade till främmande arter.

Svenskt namn	Ekologisk negativ effekt	INVASIONSPOTENTIAL,EKOLOGISK EFFEKT
Blekbalsamin	mycket hög	4AB,4D
Blomsterlupin	mycket hög	4AB,4E
Gudaträd	mycket hög	4A,3F
Gul skunkkalla	mycket hög	4AB,3D
Häckoxbär	mycket hög	4AB,4D
Japansk träddödare	hög	3A,3F
Jättebalsamin	mycket hög	4AB,4DE
Jätteloka	mycket hög	4AB,3F
Kanadensiskt gullris	mycket hög	4AB,4D
Kaukasiskt fetblad	mycket hög	4AB,3D
Parkslide	mycket hög	4AB,4D
Sibiriskt fetblad	hög	4A,2DE
Sidenört	hög	3A,3F
Sjögull	mycket hög	3AC,4D
Smal vattenpest	mycket hög	4A,4D
Snöbär	mycket hög	4AB,4D
Spärroxbär	mycket hög	4AB,4D
Syrenslide	låg	3A,2D
Tromsöloka	hög	4A,2H
Vattenpest	mycket hög	4AB,4DF
Vresros	mycket hög	4AB,4DEF

GEIAA (Generic Ecological Impact Assessment of Alien Species)

GEIAA är en semikvantitativ metod som uppskattar hur stor risk en främmande art utgör för inhemsk biologisk mångfald, utifrån kunskaper om artens biologi såsom habitatkrav, spridningsförmåga, livscykel.

Två axlar, beskriver riskklassificeringens utfall. Ju större förmåga en främmande art har att etablera sig och samtidigt påverka sin omgivning så att den ändrar förutsättningar negativt för inhemska arter, desto större riskutfall får den.

X-AXEL - INVASIONSPOTENTIAL

- A: Förväntad överlevnad – beräknar artens möjliga överlevnad i år
- B: Expansionshastighet – uppskattning av artens förmåga att expandera
- C: Etablering i olika naturtyper – uppskattad andel av en naturtyp som arten kan etablera sig i/ta i anspråk

Y-AXEL - EKOLOGISK EFFEKT

- D: Effekt på hotade arter eller nyckelarter – uppskattad grad av negativ påverkan
- E: Effekt på övriga inhemska arter – uppskattad grad av negativ påverkan
- F: Effekt på hotade/sällsynta naturtyper – uppskattad grad av negativ påverkan
- G: Effekt på övriga naturtyper – uppskattad grad av negativ påverkan
- H: Risk för genetisk förorening/etablering av hybridbestånd
- I: Risk för att arten överför parasiter eller patogener

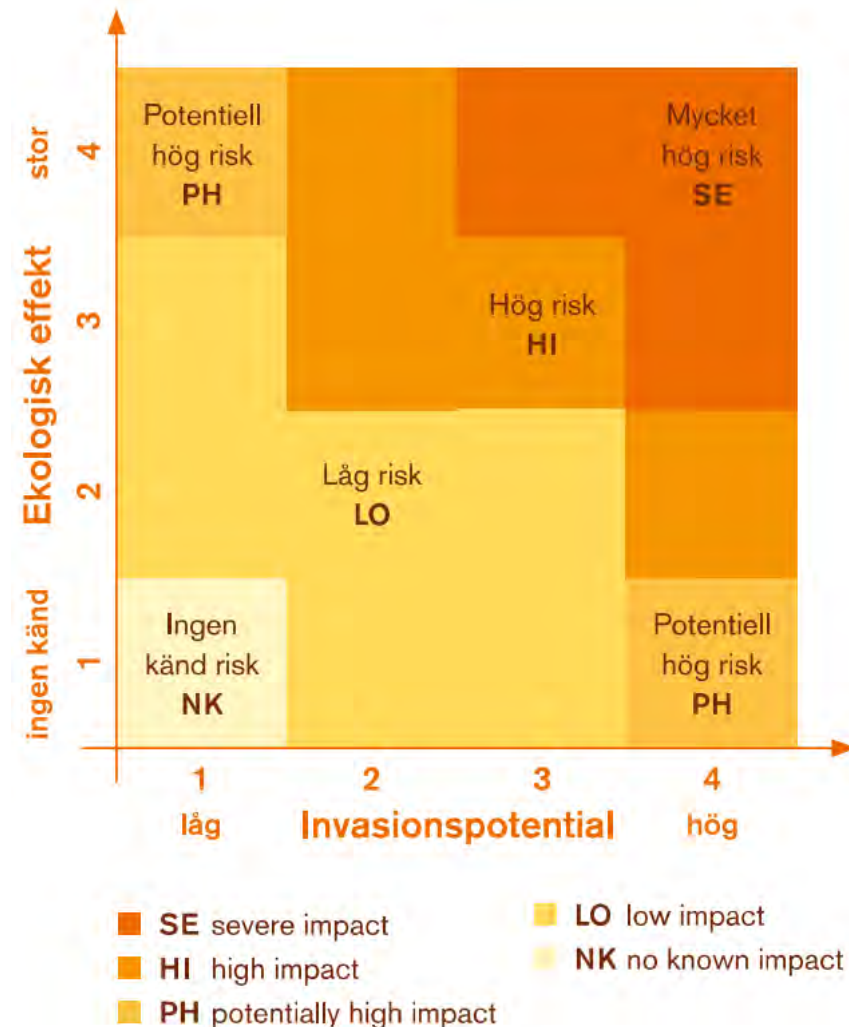

Fig. 3 beskriver riskklassificeringens utfall. Från Artdatabanken riskklassificering (Strand, M., Aronsson, M., & Svensson, M. 2018).

Avgränsning

Handlingsplanen omfattar kärlväxter på land och i vattenmiljöer i Skara kommun.

Urvalet av prioriterade växtarter baseras på arter listade i EU-förordning nr. 1143/2014 och som förekommer i Sverige, samt arter som enligt SLU Art Databankens riskklassificering bedöms vara invasiva med potentiellt hög till mycket hög risk för negativ påverkan på befintliga ekosystem.

För att rikta insatserna till de områden där åtgärder mot invasiva arter bedöms ha högst verkningsgrad och strategisk betydelse, ska åtgärdsprogrammet prioritera områden med höga miljö- och ekologiska värden.

Handlingsplanen riktar sig i första hand till kommunens förvaltningar, men kan även användas av andra aktörer, såsom markägare, entreprenörer och samarbetspartners.

Lagstiftning och ansvar

Invasiva arter utgör ett växande problem i Europa, vilket lett till att både EU och enskilda medlemsländer infört lagar och riktlinjer för att begränsa deras spridning. I Sverige regleras hanteringen av invasiva växter genom både europeiska direktiv och nationella bestämmelser, samt inom ramen för våra miljömål. Tillsammans skapar dessa regelverk ett ramverk för hur kommunen ska ta ansvar för att minska påverkan från dessa arter.

Europeiska direktiv

EU-förordning om invasiva främmande arter
(Förordning nr 1143/2014)

Förordningen utgör grunden för regleringen av invasiva främmande växtarter inom EU. Den syftar till att förebygga, minimera och hantera introduktion och spridning.

Förordningen är direkt tillämplig i Sverige, vilket innebär att myndigheter, kommuner, fastighetsägare och privatpersoner har ett ansvar att följa reglerna.

Den som har en EU-listad art på sin fastighet är därför skyldig att vidta åtgärder för att hindra dess spridning.

För listade arter gäller förbud mot att:

- sälja
- importera
- odla
- transportera
- byta
- sprida ut i naturen

Nationella bestämmelser

I Sverige trädde förordning (SFS 2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft 2019 vilken kompletterar EU-förordningen och tydliggör ansvarsfördelningen mellan svenska myndigheter.

Enligt förordningen är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten nationellt ansvariga myndigheter med uppdrag att vägleda Länsstyrelsen samt andra myndigheter och aktörer i arbetet.

Kommunens ansvar är att omsätta nationella riktlinjer i praktiskt arbete, samarbeta med länsstyrelsen, rapportera fynd samt informera och genomföra åtgärder lokalt.

Tillsynsansvar

De verksamheter, såsom avfallshantering, tillsyn med anledning av livsmedel, djurhållning inom detaljplan, växtskydd och växtnäring, omfattas av kommunal tillsyn. När invasiva främmande växtarter hanteras inom dessa verksamheter ansvarar kommunen för att tillsynen säkerställer att hanteringen följer lagen.

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn enligt EU-förordningen. Kommunen och länsstyrelsen samverkar bland annat genom informationsutbyte, expertstöd och

gemensamma tillsynsinsatser. Kommunen bör även informera länsstyrelsen vid misstänkta överträdelser av EU-förordningen.

Lagstiftning

Tillsynsansvar: 1 kap. 16 och 18—19 §§ och 2 kap. 2 och 8 §§ miljötillsynsförordningen (2011:13) och 26 kap. 6 § och 27 kap. 1 § andra stycket miljöbalken.

Invasiva främmande arter: Miljöbalken (1998:808) 8 kap. 3–4 §§ samt i Miljötillsynsförordningen (2011:13) 2 kap. 6 §.

Även förordning (2014:425) 2 kap. 38 och 40–41 §§ om bekämpningsmedel berör invasiva främmande arter och åtgärder.

Miljömål

Globala miljömål

Agenda 2030 antogs år 2015 av FN:s medlemsländer och innehåller de 17 Globala målen för hållbar utveckling.

DELMÅL 15.8

Förhindra invasiva främmande arter i land- och vattensystem

"...förhindra införseln av invasiva främmande arter och avsevärt minska deras påverkan på land- och vattensystem samt kontrollera eller utrota prioriterade arter."

Nationella miljömål

Sveriges riksdag har fastställt nationella miljömål som syftar till att främja hållbar utveckling och bevarande av biologisk mångfald.

Mål som berör arbetet med invasiva arter är; *Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar* samt *Ett rikt växt- och djurliv*, där förekomsten av invasiva arter kan motverka möjligheterna att nå uppsatta delmål och åtgärder.

Mål: Ett rikt växt- och djurliv

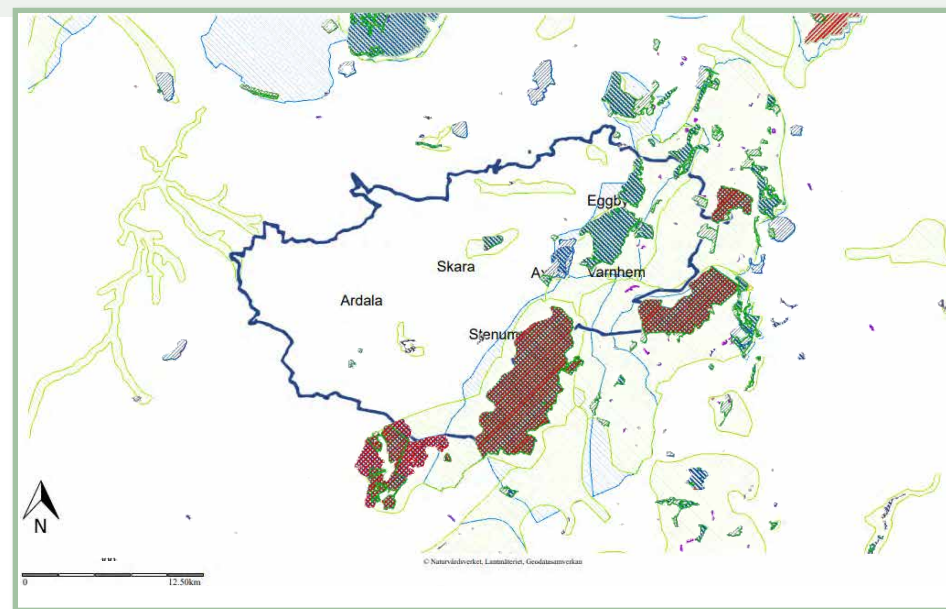
"Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation..."

Inventering och nulägesanalys

Utdrag befintligt naturskydd Skara kommun

Biotopskyddsområden, Natura 2000-områden. För aktuell lista se karttjänst i intranätet eller Naturvårdsverkets karta för skyddad natur, Skyddad natur.

Figur 4. Visar Naturreservat, Naturvårdsområden, Djur- och växtskyddsområden, Vattenskyddsområden, Biotopskyddsområden, Natura 2000-områden i Skara kommun, Naturvårdsverket, Skyddad natur.

ID	Namn	Skyddstyp
SE0540197	Axevalla hed	Natura 2000 (SCI)
2045616	Axvall	Vattenskyddsområde
2000331	Björnöns domänreservat	Naturreservat
2000337	Blängsmossen	Naturreservat
SE0540098	Bockaskede	Natura 2000 (SCI)
2000594	Bockaskedeåsen-Toran	Naturreservat
SE0540298	Botorp	Natura 2000 (SCI)
2000601	Brunsbo äng	Naturreservat
SE0540164	Brunsbo äng	Natura 2000 (SCI)
SE0540088	Eahagen	Natura 2000 (SCI)
2000593	Eahagen-Öglunda ängar	Naturreservat
2000373	Hornborgasjön	Naturreservat
SE0540084	Hornborgasjön	Natura 2000 (SPA/SCI)
22	Hornborgasjön	Ramsarområde
2048357	Hornborgasjön, omr öster om	Landskapsbildsskyddsområde
2000598	Höjentorp-Drottningkullen	Naturreservat
SE0540209	Höjentorp-Drottningkullen	Natura 2000 (SCI)
SE0540297	Hökaberg	Natura 2000 (SCI)
2000596	Jättadalen-Öglunda grotta	Naturreservat
SE0540254	Munstorp	Natura 2000 (SCI)

ID	Namn	Skyddstyp
2040286	N Ving	Naturminne
2000592	Nolberget - Missunnebacken	Naturreservat
2040293	Norra Lundby	Naturminne
2047521	Offerstenen	Naturreservat
SE0540301	Rösjö mosse och Mårbysjön	Natura 2000 (SPA/SCI)
2014233	Skålltorp	Naturreservat
SE0540296	Stenum Ruderna	Natura 2000 (SCI)
SE0540198	Stora Höjen	Natura 2000 (SCI)
2000603	Sydbillingens platå	Naturreservat
SE0540047	Sydbillingens platå	Natura 2000 (SPA/SCI)
2000334	Syltängarnas domänreservat	Naturreservat
2005535	Sätuna utmark	Naturreservat
2000599	Torp	Naturreservat
SE0540327	Torp	Natura 2000 (SCI)
2040280	Valle	Naturminne
2048355	Valle	Landskapsbildsskyddsområde
2032169	Vingängen	Naturreservat
SE0540253	Vingängen	Natura 2000 (SCI)
SE0540196	Ökull	Natura 2000 (SCI)
2005531	Ökull-Borregården	Naturreservat

Figur xx. Visar Naturreservat, Naturvårdsområden, Djur- och växtskyddsområden, Vattenskyddsområden,

Bedömningsgrunder för insatsprioritering

För att effektivt kunna bekämpa invasiva främmande arter krävs en tydlig prioritering av insatser utifrån artens påverkan och spridningsrisk listas här de områden som prioriteras utifrån ekologiska och sociala aspekter.

Övrig prioritering

Förelägganden från tillsynsmyndigheten (Länsstyrelsen) ska alltid prioriteras.

Områden med höga naturvärden

Insatser bör fokuseras där invasiva arter hotar biologisk mångfald och viktiga ekosystem:

- Inom eller i anslutning till naturreservat
- Inom eller i anslutning till biotopskyddsområden
- Andra särskilt skyddsvärda naturområden

Värdefulla rekreativmiljöer

Områden där människor ofta vistas eller där friluftslivet påverkas negativt av arternas närvaro:

- Tätortsnära miljöer
- Friluftsområden och motionsspår

Områden med risk för påverkan på människor och djur

- Betesmarker och andra områden där betande djur vistas
- Platser med hög närvaro av människor

Spridningskänsliga miljöer

Särskild uppmärksamhet bör riktas mot områden där arterna har lätt att spridas vidare:

- Nära vattendrag, för arter som sprids via vatten
- I närheten av fastighetsgränser, där spridning till angränsande marker kan ske

Förklaring - Kommunens stora invasiva

Listan omfattar arter som är särskilt spridda, har negativ effekt på befintliga ekosystem och hög spridningspotential i lokala naturmiljöer och naturtyper. Arter som omfattas av gällande lagstiftning ges ytterligare prioritet. För att insatserna ska vara effektiva prioriteras områden med höga miljö- och naturvärden, där åtgärder bedöms ge störst ekologisk nytta.

Känd förekomst

Visar om observationer av arten har rapporterats inom kommunen, baserat på fynddata från ArtDatabanken.

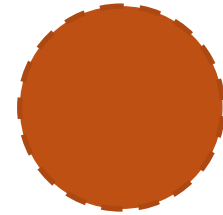
Listning

EU - EU-förordning om invasiva främmande arter (Förordning nr 1143/2014).

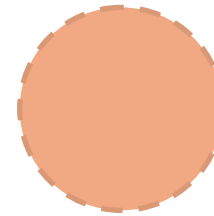
NV - Naturvårdsverket problematiska invasiva växter.

Ekologisk effekt

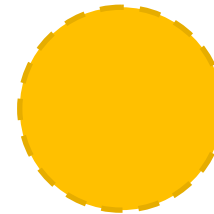
Risken bedöms baserat på sannolikheten att arten utgör eller kan komma att utgöra ett hot mot inhemsk biologisk mångfald, enligt metoden GEIAA. Avser lokala ekosystem och naturtyper inom kommunen där arten kan ha ekologisk påverkan på nyckelarter eller känsliga växtmiljöer enligt Naturvårdsverkets riskklassificering.

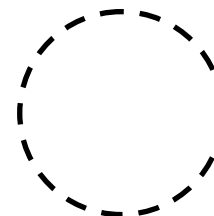
utrota

bekämpa

begränsa

bevaka

Utrota

Avser att helt eliminera förekomsten av en art från kommunens mark om åtgärden är tekniskt genomförbar och ekonomiskt motiverad. Ingen nyplantering av arten. Ökad kunskap för säker masshantering och motverka ytterligare spridning till nya lokaler.

Begränsning

För arter som redan är utbredda inom kommunen utgör insatser för att begränsa fortsatt spridning ett första steg i bekämpningsarbetet. Dessa åtgärder syftar till att skapa förutsättningar för en eventuell utrotning på längre sikt.

Bekämpning av nytt bestånd av arter som tidigare haft en begränsad eller tydligt avgränsad utbredning bör prioriteras.

Bestånd nära spridningsvektor, till exempel väg eller vatten, ska särskilt prioriteras. Om risk finns för spridning via vatten ska åtgärd prioriteras per avrinningsområde.

Ingen nyplantering av arten. Successiv borttagning av befintliga bestånd. Ökad kunskap.

Bekämpa

Innebär att aktivt minska eller eliminera bestånd i specifika områden. Ingen nyplantering av arten. Successiv borttagning av befintliga bestånd. Ökad kunskap för säker masshantering och motverka ytterligare spridning till nya lokaler. Bekämpning av bestånd i ett område ska fullföljas innan arbetet påbörjas av annat bestånd i annat område. Bestånd nära spridningsvektor, till exempel väg eller vatten, ska särskilt prioriteras.

Bevaka - riskarter/dörrknackarter

Bevaka ny lagstiftning och inrapporterade observationer. Riskarter är arter som kan orsaka problem men ännu inte har etablerat sig i området.

Ingen nyplantering av arten. Successiv borttagning av befintliga bestånd. Ökad kunskap.

Vid upptäckt ska utrotningsåtgärder prioriteras för att förhindra etablering.

se individuell prioritering i *Kommunens stora invasiva*.

Kommunens stora invasiva

Svenskt namn	Listning	Känd förekomst	Ekologisk negativ effekt	Prioriterade miljöer	Prioritering	Bekämpningsmål	Sida
Blekbalsamin		x	mycket hög	Särskilt prioriterade områden.	begränsa	Endast spridningsbegränsning till värdefulla naturmiljöer	23
Blomsterlupin	NV	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, sand- och hedmiljöer samt artrika vägar	bekämpa	Bekämpning av växtplatser med begränsad utbredning, spridningsbegränsning till nya platser	25
Gudaträd	EU		mycket hög	Tätortsnära lägen, anslutning till bebyggelse och infrastruktur	bevaka	Ingen etablering	27
Gul skunkkalla	EU	x	mycket hög	Värdefulla fuktiga naturmiljöer, längs vattendrag	utrota	Utrotning	29
Häckoxbär		x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, öppna hed- och brynmiljöer, rekreationsområden	bekämpa	Bekämpning av växtplatser med begränsad utbredning, ingen nyplantering, ökad kunskap	31
Japansk traddödare	EU		hög	Tätortsnära lägen, rekreationsområden, värdefulla naturmiljöer, längs vattendrag	bevaka	Ingen etablering, handlingsberedskap, bevakning av förekomst i kommunen	33
Jättebalsamin	EU	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, längs vattendrag, längs vägar, tomtgränser	bekämpa	Utrotning på lång sikt, spridningsbegränsning	35
Jätteloka	EU	x	mycket hög	Tätortsnära lägen, rekreationsområden, värdefulla naturmiljöer, längs vattendrag, tomtgränser	bekämpa	Utrotning på lång sikt	37
Kanadensiskt gullris	NV	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, rekreationsområden	bekämpa	Utrotning på lång sikt, spridningsbegränsning	39
Kaukasiskt fetblad	NV	x	mycket hög	Där den anträffas	utrota	Utrotning genom ingen nyplantering	41
Parkslide	NV	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, rekreationsområden, tätortsnära lägen, anslutning till bebyggelse och infrastruktur	begränsa	Utrotning på lång sikt, spridningsbegränsning i väntan på effektiva bekämpningsmetoder	43
Sibiriskt fetblad	NV	x	hög	Där den anträffas	utrota	Utrotning genom ingen nyplantering	45
Sidenört	EU		hög	Torra till fuktiga och öppna miljöer	bevaka	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst	47
Sjögull			mycket hög	Vattenmiljöer	bevaka	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst	49
Smal vattenpest	EU	x	mycket hög	Vattenmiljöer	utrota	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst	51
Snöbär		x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, öppna hed- och brynmiljöer, rekreationsområden	bekämpa	Bekämpning av växtplatser med begränsad utbredning, ingen nyplantering, ökad kunskap	53
Spärroxbär	NV	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, öppna hed- och brynmiljöer, rekreationsområden	bekämpa	Bekämpning av växtplatser med begränsad utbredning, ingen nyplantering, ökad kunskap	55
Syrenslide	EU		låg	Tätortsnära lägen, rekreationsområden, värdefulla naturmiljöer, längs vattendrag	bevaka	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst i kommunen	57
Tromsöloka	EU		hög	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst i kommunen	bevaka	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst i kommunen, ökad kunskap	59
Vattenpest			mycket hög	Vattenmiljöer	bevaka	Handlingsberedskap, bevakning av förekomst	61
Vresros	NV	x	mycket hög	Värdefulla naturmiljöer, öppna hed- och brynmiljöer, rekreationsområden	begränsa	Bekämpning av växtplatser med begränsad utbredning, ingen nyplantering, ökad kunskap	63

DEL 2

Strategier för hantering av invasiva främmande växtarter

Inledning

Strategin riktar sig i första hand till kommunens förvaltningar, men kan användas av andra aktörer, såsom markägare, entreprenörer och samarbetspartners.

Bekämpningsinsatser kan vara resurskrävande och kräver därför samverkan mellan olika aktörer. För ett lyckat resultat är det avgörande med gemensamma riktlinjer, samordning av resurser och långsiktig uppföljning.

Strategin är en del av Skara kommuns handlingsplan för att förebygga spridning, öka medvetenheten hos allmänhet och fastighetsägare, samt säkerställa att arbetet fortsätter även efter projektets avslut.

Arten är potentiellt skadlig för djur eller människor

Blekbalsamin *Impatiens parviflora*

Kännetecken

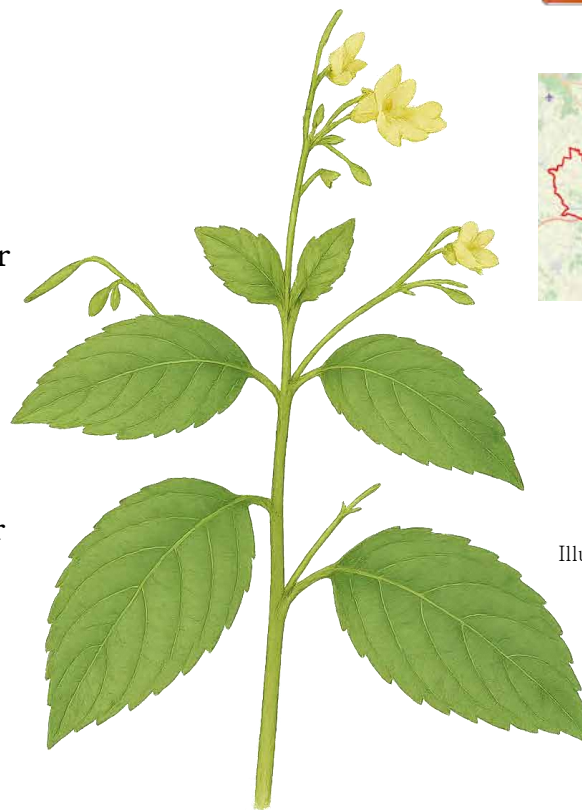
Blekbalsamin blir mellan 20–60 centimeter hög. Enkelstammad eller grenad från basen. Bladen är enkla med en äggliknande form och har tandade kanter. Blommorna är små och blekgula med röda fläckar.

Spridning och förökning

Blekbalsamin är självbefruktande och förökningen sker uteslutande med frön. Fruktkapslarna öppnar sig explosivt vid beröring som skjuts i väg cirka tre meter från plantan. Frön kan leva längre än fyra år i fuktig mark. Blomning i maj - september.

Ekologisk effekt

Blekbalsamin kan bilda stora bestånd och konkurrerar med inhemska växtarter. Arten påverkar mossfloran och näringscirkulationen längs skogsbäckar då den producerar stora mängder näringsrik förna.

Mycket hög risk

4AB,4D

Illustration: Ai-genererad

Prioritering begränsa

Arten är utbredd i hela kommunen, men fortfarande möjlig att kontrollera lokalt, är insatser för att förhindra etablering i nya områden både nödvändiga och realistiska – med prioritering av områden där den ännu inte dominerar helt.

Foto: Donald Hobern (CC BY 2.0)

Foto: Donald Hobern (CC BY 2.0)

Foto: Myself (CC BY 3.0).

Blomsterlupin *Lupinus polyphyllus*

Kännetecken

Blomsterlupin kan bli mellan 50–120 cm hög. Bladen har långa bladskåft där blommorna sitter i en ensam lång klase som är 6 - 40 cm lång och har upp till 200 blommor. Blomfärgen varierar mellan blå, rosa, vita eller violetta.

Spridning och förökning

Blomsterlupinen sprids huvudsakligen via frön där fruktkapslarna öppnar sig explosivt vid torra och skjuts i väg flera meter från plantan. En enda planta kan ge upphov till 2 500 frön per år, därför är det viktigt att växten inte får möjlighet att sätta frön som kan spridas till omgivningen. Blomsterlupin kan även sprida sig vegetativt med rottdelar.

Ekologisk effekt

Blomsterlupin etablerar sig lätt på näringsfattig och solbelyst mark, som ofta är rik på andra arter. Konkurrerar effektivt ut andra arter då den fixerar sitt kväve och gödslar marken där den växer. På grund av effektiv fröspridning, ekologiska påverkan och sin förmåga att snabbt kolonisera stora områden, är blomsterlupin klassad som problematisk av Naturvårdsverket.

Mycket hög risk

4AB,4E

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

Arten är utbredd i hela kommunen. Bekämpning av bestånd med begränsad utbredning. Spridningsbegränsning till nya platser. Genom att sprida information och kunskap kan avsiktlig och oavsiktlig spridning motverkas. Masshantering ska ske med försiktighet, försiktighetsmått ska reglera hantering.

Gudaträd *Ailanthus altissima*

Kännetecken

Gudaträd är ett snabbväxande stort träd som blir 6–10 meter högt. Stora blad som kan bli upp till 90 cm långa. Barken har en jämn yta med svaga ljusa ränder. Arten får små gula blommor i enkel vippa. Arten kan potentiellt orsaka allergiska reaktioner hos människor vid kontakt med pollen eller blommor. Gudaträd kan även medföra skador på infrastruktur genom sitt kraftiga och expansiva rotsystem.

Spridning och förökning

Arten sprider sig framför allt med rotskott. Observera att den potentiellt kan spridas med frö (ej bekräftat i Sverige än).

Ekologisk effekt

Gudaträd har stor negativ påverkan på biologisk mångfald eftersom de bildar täta bestånd som konkurrerar ut annan vegetation, bland annat genom att rötterna avger en vätska som påverkar andra växters tillväxt.

Mycket hög risk

4A,3F

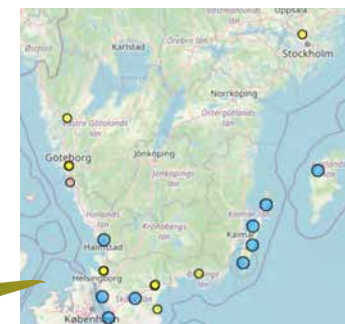

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bevaka

Arten har ingen känd förekomst i Skara kommun. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering är det möjligt att förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta åtgärder.

Gul skunkkalla *Lysichiton americanus*

Kännetecken

Gul skunkkalla har avlånga, blanka blad med korta skaft från jordstammen. Växer i stora bestånd och blommor i maj med gula blommor. Blommorna har ett skålformat hölsterblad runt blomkolven. Kolven har små gulgröna blommor som luktar kvalmigt. Efter blomning bildas gröna bär på blomkolven.

Spridning och förökning

Växten sprids främst med frön, potentiellt av fåglar som äter bären, kan även etableras med rotdeklar. Växten kan breda ut sig lokalt genom att växten delar sig eller mer långväga då rotdeklar förflyttas. Människor sprider gul skunkkalla; genom att plantera växten, trädgårdsavfall, flytt av jord som innehåller frö och rötter. Arten tål temperaturer ner till -15°C vilket innebär en risk finns för att den kan överleva utanför dess nuvarande utbredning.

Ekologisk effekt

Gul skunkkalla bildar täta bestånd och har blad som effektivt skuggar ut andra växter. Där den växer kan den förändra sin miljö genom att dämna upp vattnet och hindra vattenflödet. Växten kan förekomma i en stort spann av miljöer, från näringsfattiga myrar till näringsrika bäck- eller åmiljöer.

Mycket hög risk

4AB,3D

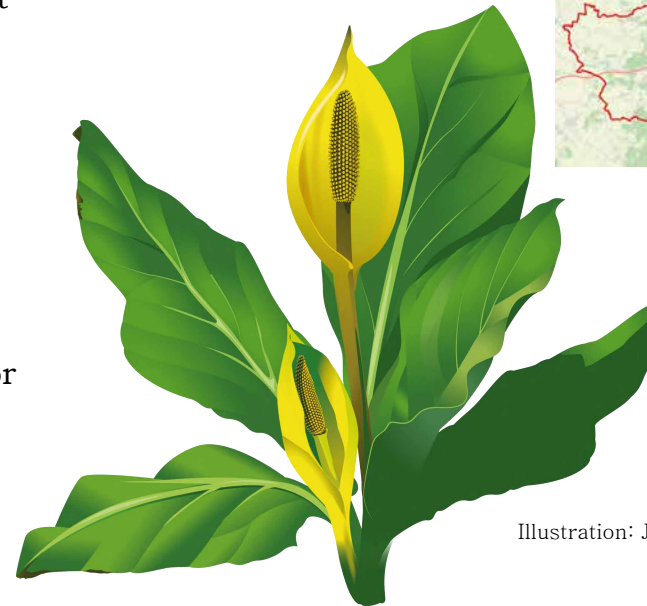
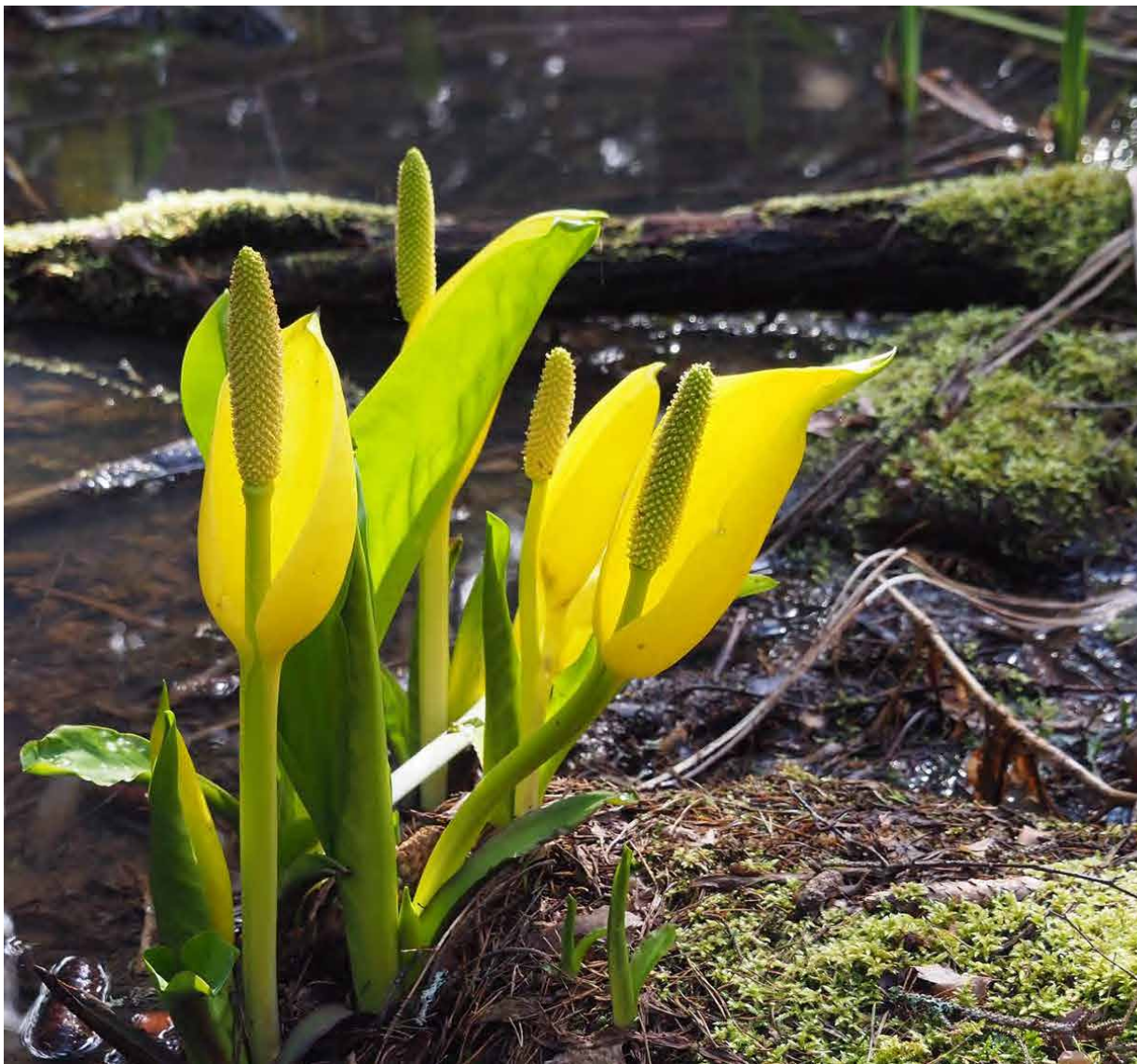

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering utrota

Arten har en begränsad utbredning i Skara kommun och det är möjligt att genom tidiga insatser utrota lokala bestånd. Utrötning av arten på kommunens fastigheter är en realistisk och nödvändig åtgärd. Genom att sprida information och kunskap kan avsiktlig och oavsiktlig spridning motverkas. Masshantering ska ske med försiktighet, försiktighetsmått ska reglera hantering. Risk finns för spridning via vatten och bekämpning prioriteras per avrinningsområde.

Häckoxbär *Cotoneaster lucidus*

Kännetecken

Arten är vanligt förekommande i trädgårdssammanhang och används som prydnad och häckväxt. Häckoxbär är en cirka 2 m hög buske som producerar rikligt med svarta bär. Den har en dekorativ grön färg, om hösten rödtonade, och bildar täta buskage.

Spridning och förökning

Häckoxbär har hög invasionspotential då den dels är vanlig i odling och förekommer i trädgårdssammanhang, dels sprids snabbt med fåglar. Arten hittas ofta långt från bebyggelse.

Ekologisk effekt

De naturmiljöer där arten bedöms ha som högst ekologisk effekt återfinns inte i Skara kommun. Häckoxbär kan bilda täta snår men förekommer normalt som enstaka buskar i ängs- och skogsmark.

Mycket hög risk

4AB,4D

Illustration: Ai-genererad

Prioritering utrota

Arten förekommer i odling och är vanlig i trädgårdssammanhang, återfinns i svensk handel. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering och införande av försiktighetsmått kan kommunen minska bestånden och i ett tidigt skede bromsa spridning och motverka långsiktig påverkan på skogs- och ängsmiljöer. Det gör det både nödvändigt och möjligt att utrota arten i naturen.

Japansk traddödare *Celastrus orbiculatus*

Kännetecken

Japansk traddödare är en flerårig klätterväxt med långa slingriga stammar (lianer) som blir ungefär 4 cm i diameter. Arten har runda blad med taggad kant och producerar små gröna blommor som ger upphov till gula frukter som innehåller röda frön.

Spridning och förökning

Japansk traddödare har spridit sig utanför sitt naturliga utbredningsområde från odling i parker eller trädgårdar. Arten kan potentiellt sprida sig med frö med hjälp av fåglar som äter växtens frukter.

Ekologisk effekt

Arten är en klätterväxt som kan orsaka skada på träd genom att, bland annat, träden blir mindre vindtåliga. Detta kan medföra att inhemska trädarter trängs ut. Arten kan orsaka ekonomisk skada om den etablerar sig i produktionsskogar genom att försämra tillväxten, timmerkvalitet samt öka sårbarhet vid stormar.

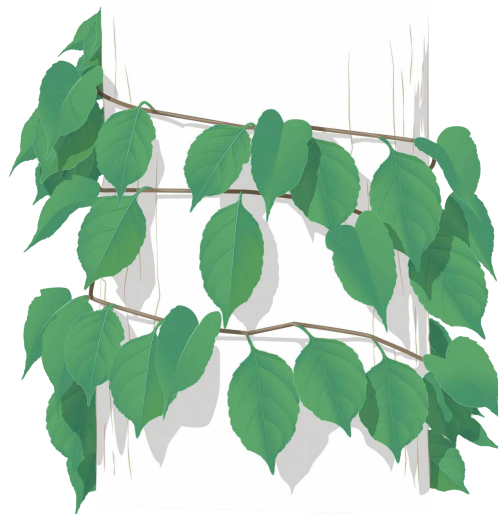
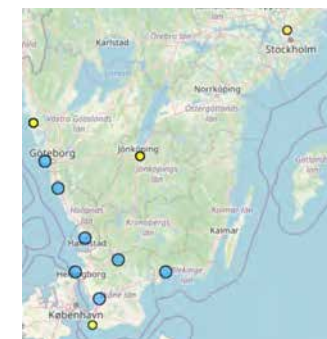

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Hög risk

3A,3F

Prioritering bevaka

Japansk traddödare är fr.o.m. 2 aug 2027 EU-listad, vilket innebär att markägare är skyldig att vidta åtgärder om arten etablerar sig på fastigheten. Arten har ingen känd förekomst inom Skara kommun. Kan orsaka både ekologiska och ekonomiska skador, därför är det viktigt att tidigt upptäcka bestånd och nyetableringar av arten. Bevakning av japansk traddödare är en realistisk och förebyggande åtgärd för att förhindra etablering.

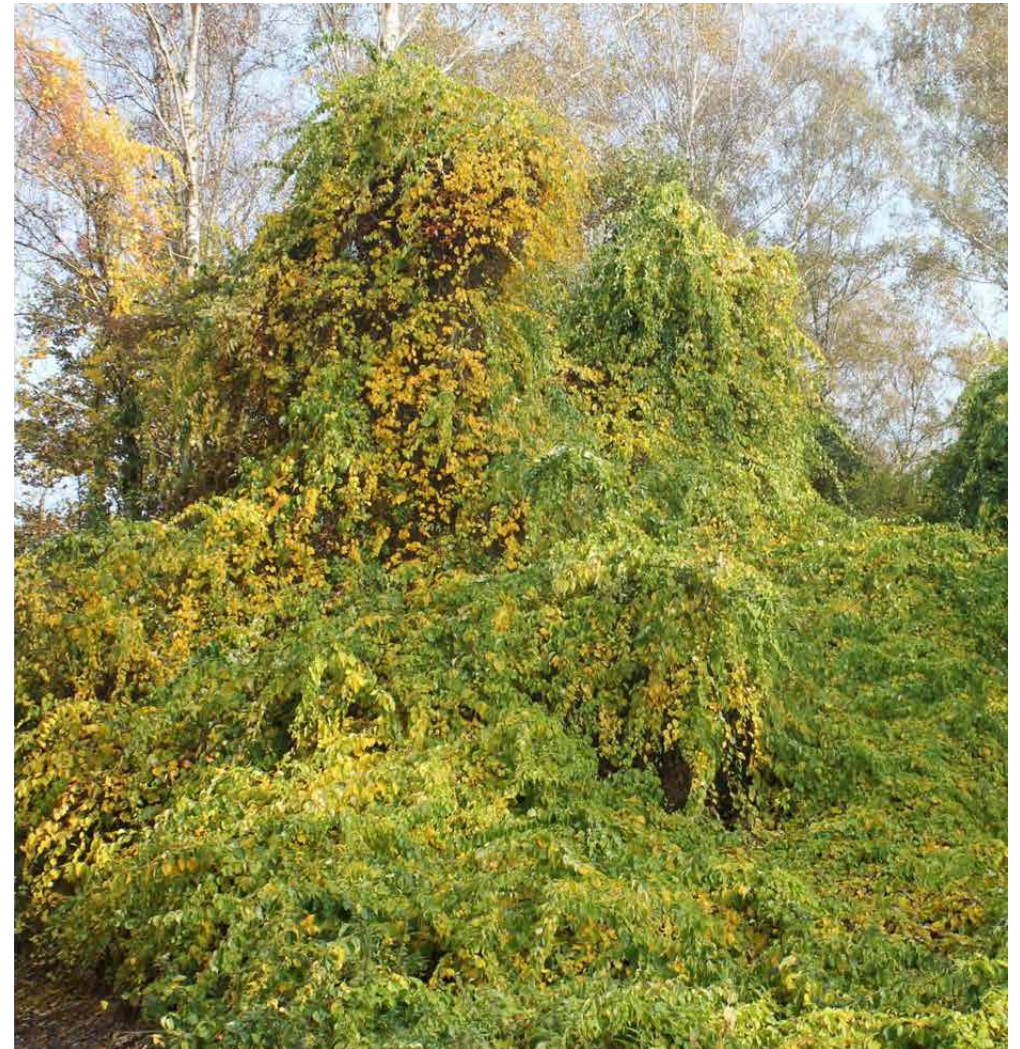

Foto: Leslie J. Mehrhoff (CC BY 3.0).

Foto: A. Purcel (CC BY 4.0).

Jättebalsamin *Impatiens glandulifera*

Kännetecken

Jättebalsamin kan bli upp till 2,5 meter hög och växer i stora bestånd. Blommorna är rosa, ibland vita, stjälkarna är grova och ofta rödaktiga. Bladen har sågade kanter vid basen med skaftade körtlar.

Spridning och förökning

Jättebalsamin är en av de mest problematiska invasiva främmande arterna i Sverige, bland annat för att den är etablerad i stora delar av landet, bildar stora bestånd och har möjlighet till långväga spridning.

Spridning sker endast med frö. Frukterna spricker upp explosionsartat vid beröring och frön slungas i väg långt från moderplantan. Mer långväga spridning sker genom att torra frön följer med strömmande vatten, men framför allt sprids den oavsiktligt långa sträckor på grund av mänsklig aktivitet. Det sker genom förflyttning av jord som innehåller frön och via människor eller fordon som har arbetat i jord som innehåller frö.

Ekologisk effekt

Genom att jättebalsamin bildar täta bestånd konkurrerar den med andra växter om plats och solljus. Den konkurrerar även med inhemska arter om pollinatörer vilket leder till minskad frösättning för naturligt förekommande arter.

Mycket hög risk

4AB,4DE

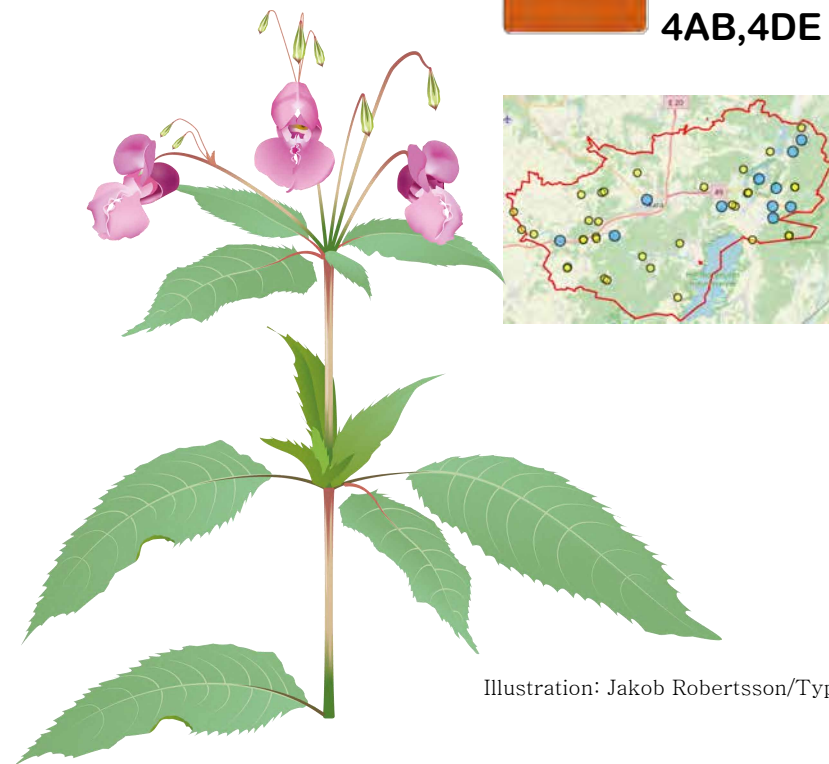

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

På grund av artens kraftiga spridningsförmåga och betydande negativa ekologiska påverkan bör bekämpning ske i prioriterade områden. Masshantering ska ske med försiktighet, försiktighetsmått ska reglera hantering. Effektiva bekämpningsmetoder finns tillgängliga. Risk finns för spridning via vatten, bekämpning prioriteras per avrinningsområde.

Jätteloka *Heracleum mantegazzianum*

Kännetecken

Innan blomning har jätteloka en vegetativ rosett med tre till fyra blad, ca 1 m breda. Jättelokan blir mellan 1,5–3 meter hög. Den 5–10 centimeter tjocka ihåliga stjälken har tydliga längsgående räfflor med en gles och styv behåring, stjälken har ofta röda fläckar. Arten är mycket lätt att förväxla med den i Sverige mer sällsynta tromsöloka (*Heracleum persicum*) som också är en invasiv främmande art. Potentiellt skadlig för människor.

Spridning och förökning

Jättelokan har hög spridningspotential och reproducerar sig med frö. Ofta sprids arten till nya lokaler genom mänsklig aktivitet, med frön som följer med schaktmassor eller redskap. Vattendrag är en effektiv spridningsväg där fröerna kan spridas långväga. Vintertid kan frön blåsa över snön långa sträckor och på så vis bilda nya bestånd.

Ekologisk effekt

Jätteloka skapar stora, svårkontrollerade bestånd som påverkar biologisk mångfald negativt genom att konkurrera ut inhemska arter. Dess förmåga att kväva annan vegetation kring vattendrag kan leda till ökad risk för jorderosion.

Mycket hög risk

4AB,3F

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

På grund av artens spridningsförmåga, negativa ekologiska påverkan och potentiella hälsorisk bör bekämpning ske i prioriterade naturtyper där arten ännu inte dominerar helt. Effektiva bekämpningsmetoder finns tillgängliga. Vid risk för spridning via vatten ska åtgärd prioriteras per avrinningsområde.

Kanadensiskt gullris *Solidago canadensis*

Kännetecken

Arten blir 50–200 cm hög och kännetecknas av de små och gula blomkorgarna som sitter på grenar i toppen på växten. Bladen sitter direkt på stammen och är långsmala, sågtandade och ca. 20 cm långa.

Spridning och förökning

Arten förekommer i odling och är vanlig i trädgårdssammanhang. Det är vanligt att arten snabbt bildar stora bestånd där den etablerats. Kanadensiskt gullris sprids främst genom frön som sprids med vinden, även små fragment av jordstammen kan slå rot och bilda nya plantor. Jordmassor från platser där arten vuxit är därför också en spridningskälla. Blommar i augusti - oktober. Kanadensiskt gullris är av Naturvårdsverket klassad som en problematisk art på grund av sin snabba spridning och förmåga att konkurrera ut inhemska arter.

Ekologisk effekt

Naturliga friska till fuktiga gräsmarker hotas av kolonisering, samt flera typer av hotade våtmarker. Arten sprider sig mycket snabbt över stora ytor och är mycket anpassningsbar till olika miljöer. Där den rotar sig skapar den täta, höga bestånd som effektivt konkurrerar ut inhemska arter.

Mycket hög risk

4AB,4D

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

Arten bildar omfattande och svårkontrollerade bestånd som lokalt kan ha negativ påverkan på biologisk mångfald. Effektiva bekämpningsmetoder finns tillgängliga. Informationsspridning om artens ekologiska påverkan utgör en viktig förebyggande åtgärd för att begränsa spridning och motivera trädgårdsägare.

Kaukasiskt fetblad *Phedimus spurius*

Kännetecken

Växten blir cirka 7–15 cm hög och kännetecknas av stjälkar som växer längs med marken, med upprätta, blombärande stjälkar. Blommar ofta i rosa toner. Bladen är köttiga och gröna året om. Potentiell hälsorisk vid hudkontakt.

Spridning och förökning

Kaukasiskt fetblad är en tålig och vanligt förekommande i trädgårdssammanhang. Introduktion av arten sker genom mänsklig aktivitet, exempelvis via trädgårdsavfall eller plantering. Växten sprider sig främst med frön och rotskott. När den väl etablerat sig på en plats kan den snabbt skapa sammanhängande bestånd.

Ekologisk effekt

Kaukasiskt fetblad bildar täta, utbredda mattor och är inte nedvissnande under vintern. Växten har därför en stark konkurrenskraft gentemot andra arter. Kontakt med växten kan orsaka besvär i slemhinnor och på hud. Växten utgör främst ett hot mot mindre konkurrenskraftiga arter i kust- och skärgårdsmiljöer samt i ruderatmarker. De naturmiljöer där arten bedöms ha som högst ekologisk effekt återfinns inte i Skara kommun.

Mycket hög risk

4AB,3D

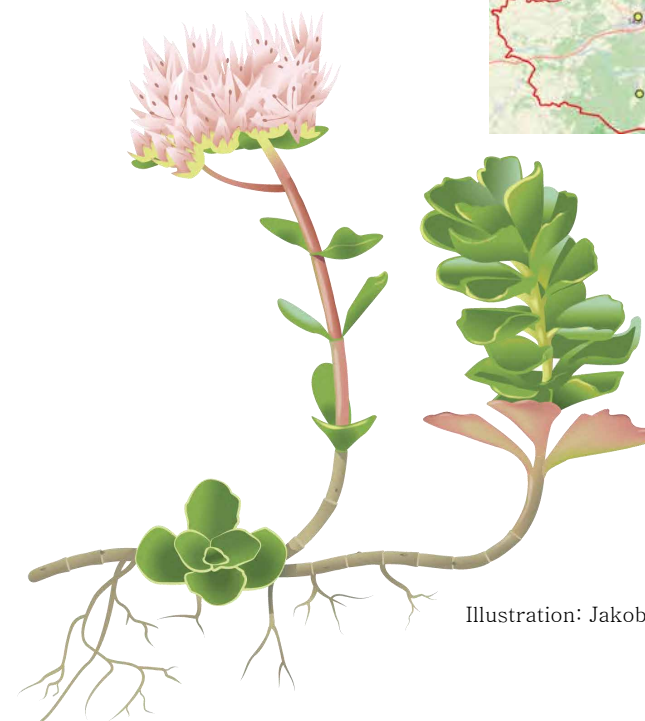
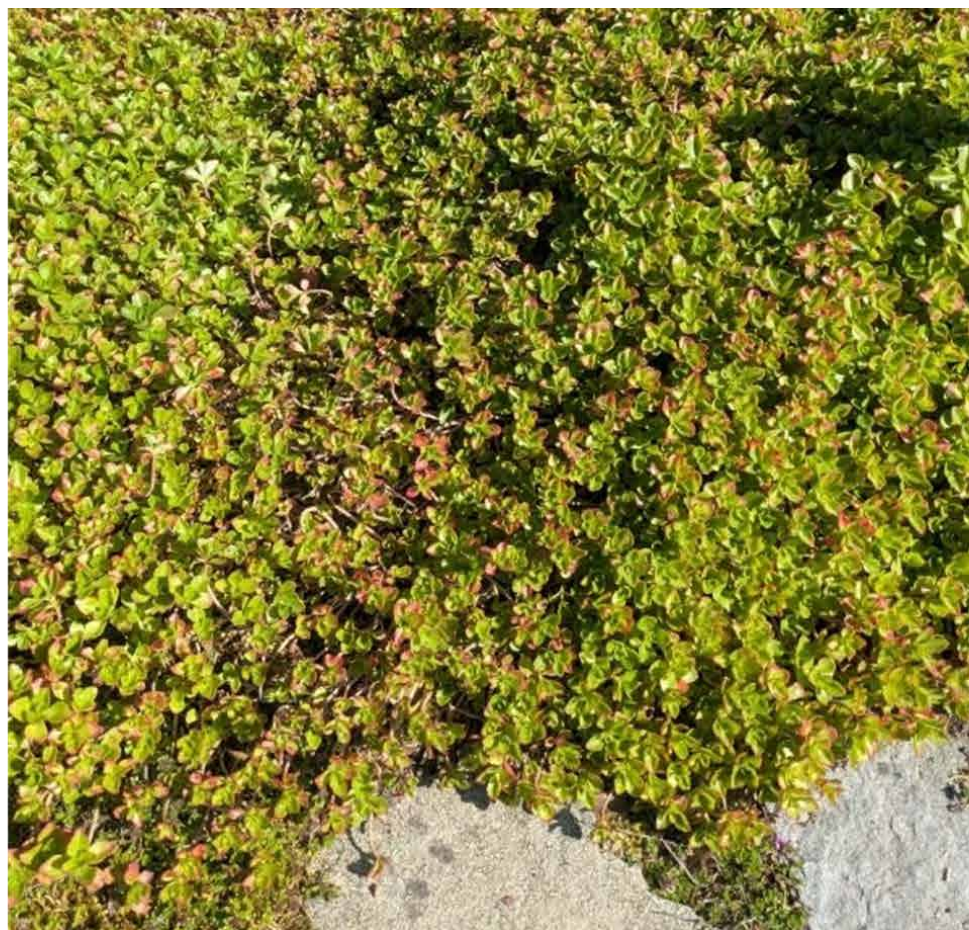

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering utrota

Kaukasiskt fetblad bör prioriteras för utrotning eftersom den har en begränsad spridning inom Skara kommun och är lätt utrota genom rensning samt stopp av nyplantering. Prioriteringen är en förebyggande åtgärd inför ett eventuellt nationellt förbud.

Parkslide *Reynoutria (Fallopia) japonica*

Kännetecken

Parksliden är en storväxt och flerårig ört med ett bambuliknande växtsätt. Den kan bli 50–250 cm hög. Stjälken är grov och ihålig och något förvedad. Den är ljusst grön eller rödbrun, ofta med rödaktiga fläckar och växer upprätt med riklig grenighet. Parksliden blommar i september-oktober; vanligtvis med vita, ibland rosa blommor.

Spridning och förökning

Parksliden blommar i september-oktober men kan den inte föröka sig med hjälp av frön då det endast förekommer honplantor i Sverige. Parksliden förökar sig uteslutande genom rot- och stamdalar. Växten har ett mycket kraftigt rotsystem, jordstammarna (rhizomen) kan bli 5–6 meter långa och växa upp till en meter på en växtsäsong.

Ekologisk effekt

Parkslide har en stark konkurrensförmåga och kan snabbt ta över växtplatser genom att bilda monokulturer. Detta kan i sin tur förändra livsmiljöerna för flera djurgrupper, såsom groddjur, kräldjur, fåglar och däggdjur. Arten påverkar även ekosystemtjänster negativt. Den kan orsaka igenväxning av områden, vilket begränsar markens användbarhet, försämrar framkomligheten och påverkar möjlighet att odla.

Mycket hög risk

4AB,4D

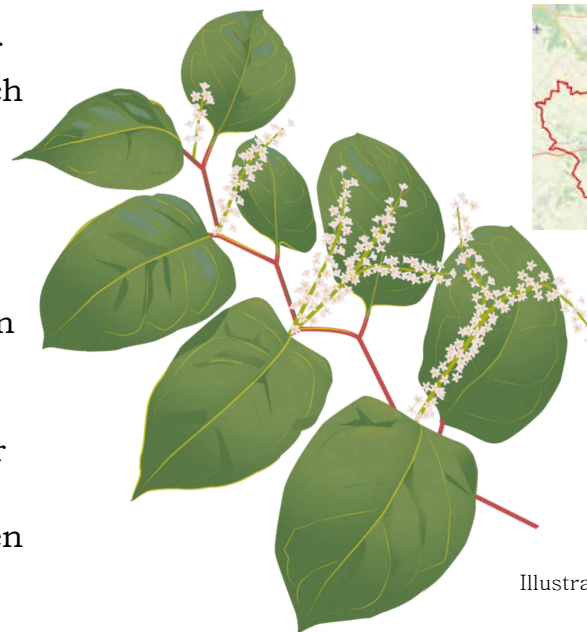

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

Parkslide är spridd i hela kommunen och det inte är realistiskt att utrota alla bestånd. Eftersom arten sprider sig genom rot- eller stamfragment innebär bekämpning stora risker. Etablerade bestånd vara stabila och inte sprida sig vidare, vilket innebär att de kan lämnas orörda om risken för spridning är låg. Hantering av jordmassor och växtmaterial med försiktighet, försiktighetsmått ska reglera hantering. Bekämpning av bestånd i skyddsvärda miljöer och naturtyper prioriteras.

Sibiriskt fetblad *Phedimus hybridus*

Kännetecken

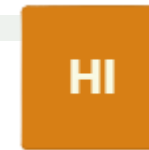
Växten blir cirka 10–20 cm hög och kännetecknas av stjälkar som växer längs med marken. Blommorna är gula med glest sittande kronblad. Bladen är köttiga och lansettlika med trubbtandade blad.

Spridning och förökning

Kaukasiskt fetblad (*Phedimus spurius*) är en tålig art som ofta förekommer i trädgårdsmiljöer. Spridning till nya områden sker huvudsakligen genom mänsklig påverkan, exempelvis via plantering eller deponering av trädgårdsavfall. Arten förökar sig främst genom rotskott, vilket gör att även jordmassor från växtplatser utgör en potentiell spridningsväg.

Ekologisk effekt

Arten bildar täta, utbredda mattor och är inte nedvissnande under vintern. Växten har därför en stark konkurrenskraft gentemot andra arter. Växten utgör främst ett hot mot mindre konkurrenskraftiga arter i kust- och skärgårdsmiljöer samt i ruderatmarker. De naturmiljöer där arten bedöms ha som högst ekologisk effekt återfinns inte i Skara kommun.

Hög risk

4A,2DE

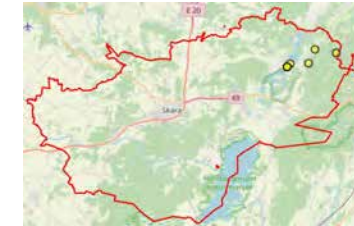
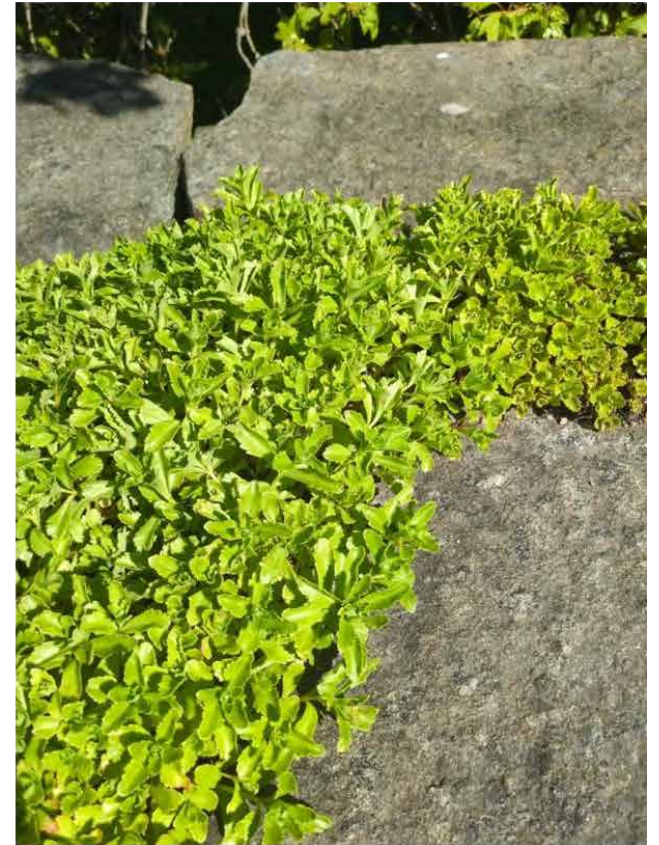

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering utrota

Kaukasiskt fetblad bör prioriteras för utrotning eftersom den har en begränsad spridning inom Skara kommun och är lätt utrota genom rensning samt stopp av nyplantering. Prioriteringen är en förebyggande åtgärd inför ett eventuellt nationellt förbud.

Sidenört *Asclepias syriaca*

Kännetecken

Sidenörten kan bli 0,6–2 m hög. Blommorna är rosa eller vita med en lång blomstjälk. Blommorna luktar sött då de producerar en stor mängd nektar. De sitter i mångblommiga, bollformiga knippen. Stammen och bladundersidan är silkesludna med fina hår. Växtens mjölkсаft är irriterande och kan orsaka hudreaktioner, intag av växtdelar i vissa fall kan leda till förgiftningssymtom hos människor och boskapsdjur.

Spridning och förökning

Arten förökar sig med frön och rottdelar. Bestånden bildas med hjälp av underjordiska rhizom.

Ekologisk effekt

Sidenörten har en stark förmåga att etablera sig och konkurrera ut inhemska växter i de naturtyper den introduceras till. Särskilt utsatta är konkurrenssvaga gräsmarksväxter. Sidenörten kan även etablera sig på odlad mark och konkurrera ut grödor, och på så vis orsaka ekonomiska effekter genom skördebortfall. De naturmiljöer där arten bedöms ha som högst ekologisk effekt återfinns inte i Skara kommun.

Hög risk

3A,3F

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bevak

Arten har ingen känd förekomst inom Skara kommun men har stor etableringspotential och allvarliga ekologiska och ekonomiska effekter vid etablering. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid introduktion eller etablering av sidenört i ett område.

Foto: Judy Gallagher (CC BY 2.0).

Foto: The NYSIPM Image Gallery (CC BY 2.0).

Sjögull *Nymphoides peltata*

Kännetecken

Sjögull är en flerårig, bottenrotad flytbladsväxt i familjen vattenklöverväxter. Bladen är flytande, runda till hjärtformade (3–12 cm i diameter) och påminner om näckrosblad men är mindre. Bladen är gröna till gulgröna och har något vågformade kanter. Bladens undersida är ofta purpurfärgade eller rödprickiga. Blommorna är ljusst gula, 2–4 cm i diameter. Blommar i juli-augusti.

Spridning och förökning

Arten förökar sig inte med frö i Sverige utan bara vegetativt. Den vegetativa förökningen gör att den är svårsanerad då delar av plantan kan ge upphov till nya plantor. Sjögull säljs som prydnadsväxt i svensk handel och sprids till nya lokaler genom mänsklig aktivitet.

Ekologisk effekt

Sjögull är mycket snabbväxande och kan bilda täta bestånd som skuggar och konkurrerar ut inhemska vattenväxter. Den har en stor spridningsförmåga då den kan föröka sig vegetativt. I vissa områden kan sjögull bilda täta bestånd längs stränder och i grundare vikar. Så täta bestånd att det hindrar bad, fiske och båttrafik.

Mycket hög risk

3AC,4D

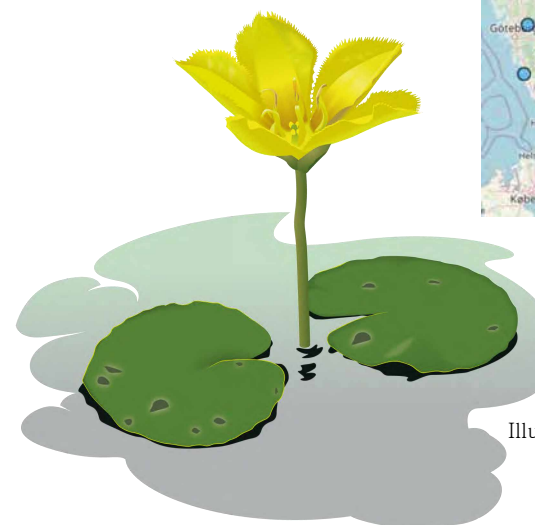
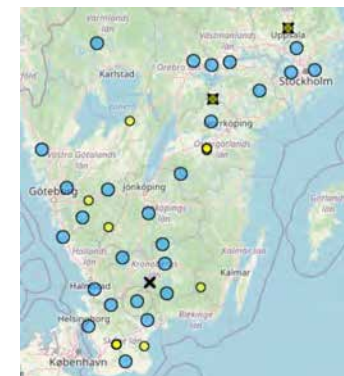

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bevak

Arten förökar sig inte med frö i Sverige. Arten har ingen känd förekomst inom Skara kommun. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid introduktion eller etablering av sjögull i ett område.

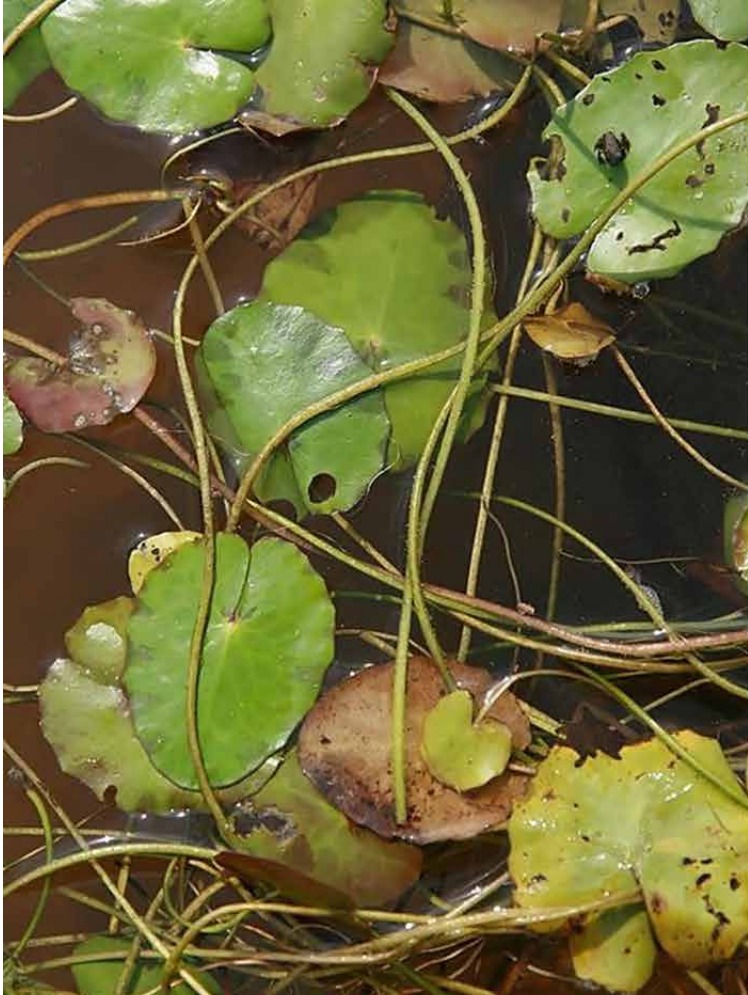

Foto: David J. Stang (CC BY-SA 4.0).

Foto: Tanaka Juuyoh (CC BY 2.0).

Smal vattenpest *Elodea nuttallii*

Kännetecken

Smal vattenpest är en dybladsväxt. Den är ljusgrön med långa slingor med stälkar som kan bli ett par meter långa. De ungefär 35 millimeter långa bladen sitter i kransar längs stälken. Den blommar juli-september med små vita blommor.

Spridning och förökning

Spridning sker genom vegetativ förökning av honplantor. Växtdelar sprids och börjar gro när de faller till botten. Det räcker med att små bitar av växten sprids för att den ska etablera sig i ett nytt vattenområde.

Ekologisk effekt

Smal vattenpest bildar täta bestånd som tar plats och hindrar solljuset att tränga ned i vattnet vilket påverkar livsmiljöer för andra djur- och växtarter. Stor förekomst kan leda till övergödning när växterna tar upp näringsämnen ur sedimenten under tillväxten som sedan och hamnar i vattnet när växten bryts ned. Nedbrytningen av växtmaterial kan även leda till syrebrist.

Mycket hög risk

4A,4D

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering utrota

Arten är inte allmänt spridd i kommunens vatten, vilket gör det möjligt att effektivt eliminera lokala bestånd innan den etablerar sig mer omfattande. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid etablering av smal vattenpest i ett område. Risk finns för spridning via vatten och bekämpning prioriteras per avrinningsområde.

Foto: Christian Fischer (CC BY-SA 3.0)

Snöbär *Symphoricarpos albus*

Kännetecken

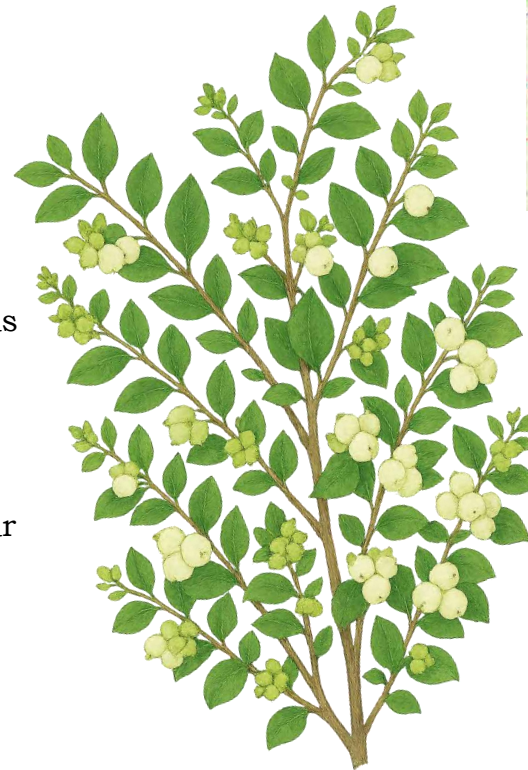
Snöbär är en 1–3 meter hög buske med vita bär. Bären äts inte av fåglar, troligen på grund av att de smakar illa och är vita.

Spridning och förökning

Introduktion av arten sker genom mänsklig aktivitet, exempelvis genom felaktig masshantering av jord och stenmaterial, trädgårdsavfall eller plantering. Snöbär sprider sig långsamt men effektivt främst med rotfragment och rotutlöpare och kan potentiellt spridas genom sina bär.

Ekologisk effekt

Snöbär bildar stora bestånd av busksnår och konkurrerar med inhemska arter om utrymme. Snöbär har en hög invasionspotential.

Mycket hög risk

4AB,4D

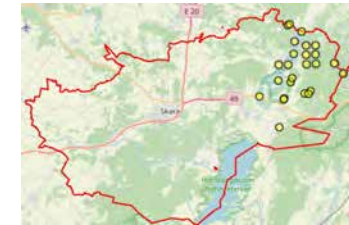
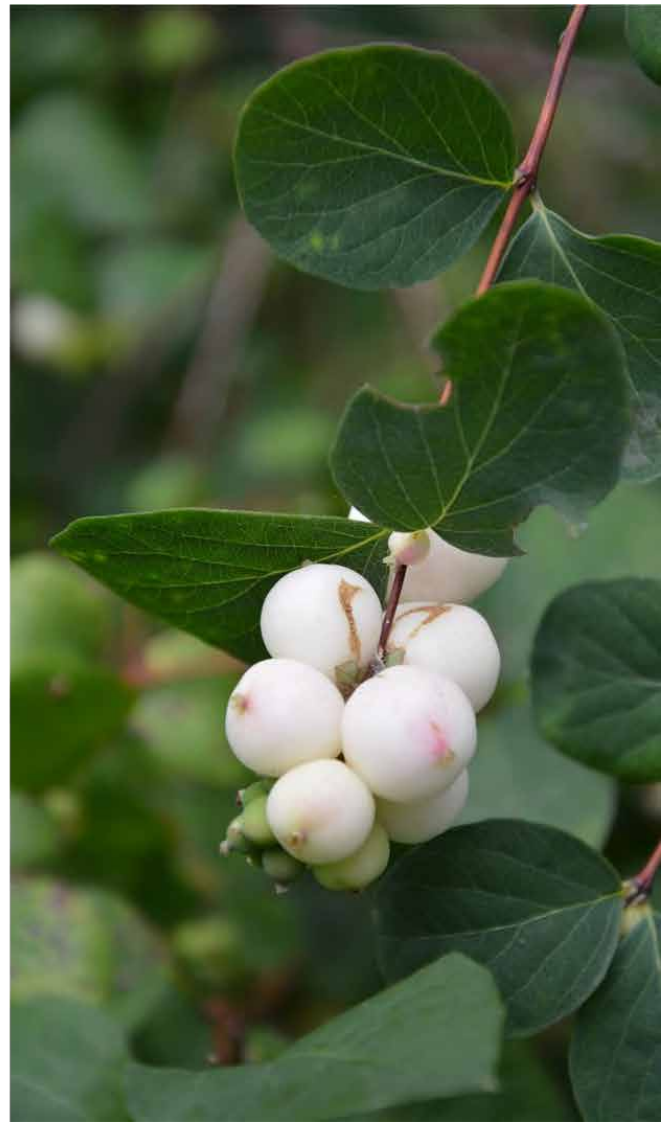
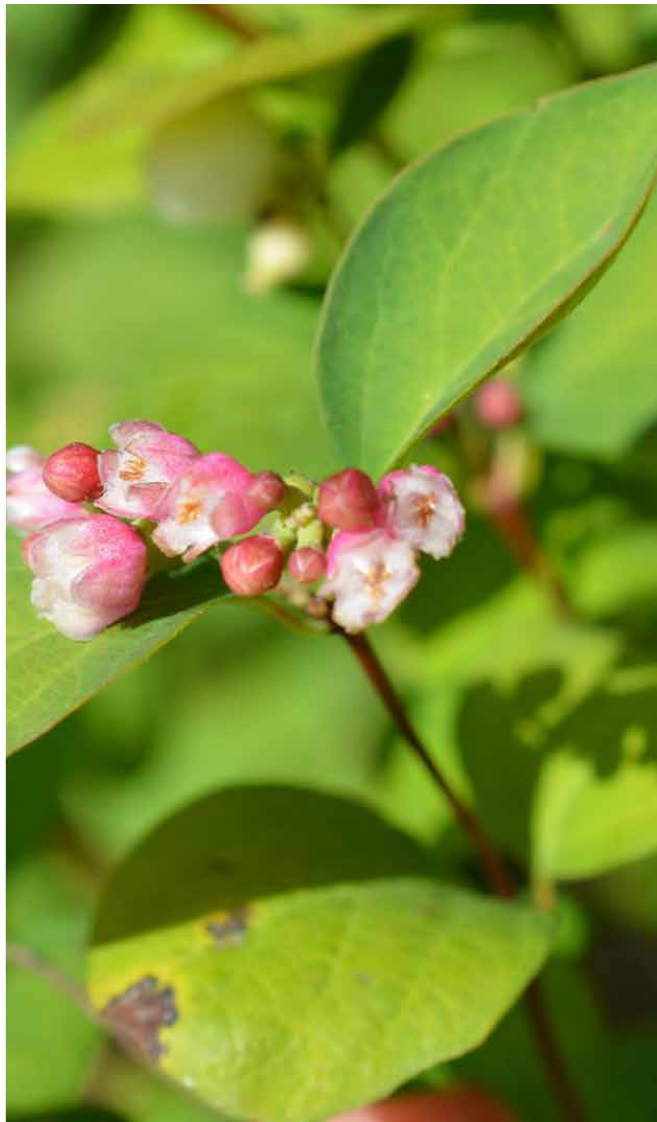

Illustration: Ai-genererad

Prioritering bekämpa

Spridningen sker både genom frö och vegetativt. Successiv borttagning av befintliga plantor. Införande av försiktighetsmått. Bekämpning av bestånd i skyddsvärda miljöer och naturtyper prioriteras.

Spärroxbär *Cotoneaster divaricatus*

Kännetecken

Växten blir cirka 150 cm hög och bildar täta, utbredda snår av buskar. Spärroxbär kännetecknas av sin vedartade stam och glansiga mörkgröna bladovansidor med glesst hårig och ljusare undersida. Blommar maj - juni. Spärroxbär har små, vita eller lite ljusrosa blommor. På hösten kännetecknas växten med starkt röda och orangea blad och mörkröda avlånga bär.

Spridning och förökning

Växten sprids främst med frön genom fåglar. Växtmaterial samt jordmassor från platser där arten vuxit kan utgöra en spridningskälla. Vid bekämpning bör platsen där spärroxbär växt hållas under uppsikt då frön kan finnas kvar i jorden.

Ekologisk effekt

Spärroxbär bildar täta snår och konkurrerar ut befintliga arter och kan snabbt ta över växtplatser.

Mycket hög risk

4AB,4D

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bekämpa

Arten är inte allmänt spridd i kommunen, men förekommer naturaliserad. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering och införande av försiktighetsmått kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid introduktion eller etablering av spärroxbär i ett område. Succesiv borttagning av befintliga bestånd.

Syrenslide *Rubrivena (Koenigia) polystachya*

Kännetecken

Syrenslide är en flerårig ört med stora avlånga blad, ihålig stam och kan bli upp till 2 meter hög. Den får vita eller rosa blommor i knippen. Påminner om park- och jätteslide men har avlånga och spetsiga blad.

Spridning och förökning

Syrenslide har spridit sig utanför sitt naturliga utbredningsområde till följd av att den har använts i trädgårdar och parker. Arten kan sprida sig och slå rot sig från väldigt små fragment av stam eller rot. Den tros inte kunna sprida sig med mogna frön i Sverige i dagsläget.

Ekologisk effekt

Syrenslide konkurrerar med inhemska arter om utrymme och solljus vilket på sikt kan leda till att inhemska växter och insekter trängs undan. Den bildar täta bestånd som är svåra och dyra att bekämpa.

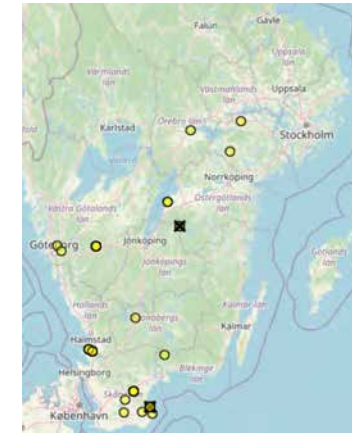

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Låg risk

3A,2D

Prioritering bevaka

Arten har ingen känd förekomst inom Skara kommun. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid introduktion eller etablering av syrenslide i ett område.

Foto: Philipp (CC BY 4.0).

Foto: Alec McClay (CC BY 4.0).

Tromsöloka *Heracleum persicum*

Kännetecken

Tromsöloka har fler stjälkar från basen och långsträckta blad. Den har trubbiga bladtänder med konvexa kanter, håren på stammen är vita och står rakt ut. Stammens nedre del är oftast enhetligt rödlila och en planta kan ha upp till fem stammar. Arten förväxlas med jätteloka (*Heracleum mantegazzianum*) som är en vanligt förekommande invasiv främmande art.

Spridning och förökning

Tromsöloka kan spridas med vind, vatten och med fordon och både som frö och med växtdelar. Frön har taggar längs kanterna och sprids lätt när de fastnar i päls eller kläder. De kan också spridas med vatten.

Ekologisk effekt

Tromsöloka kan bilda stora och täta bestånd som helt konkurrerar ut den naturliga växtligheten och påverkar livsmiljöer för andra djur- och växtarter. Tromsöloka kan avge substanser i marken som är giftiga för andra växter, vilket försvårar för växter att komma tillbaka även när tromsöloka tagits bort.

Hög risk
4A,2H

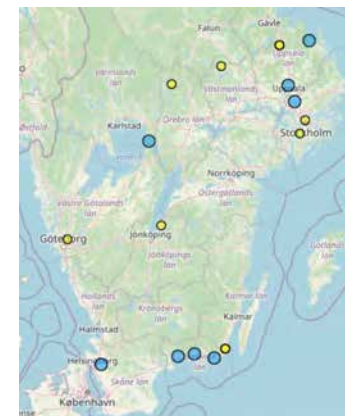

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bevaka

Arten har ingen känd förekomst inom Skara kommun. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser vid introduktion eller etablering av tromsöloka. Bekämpningsmetoder och försiktighetsmått lämpliga för jätteloka är i regel tillämpliga för tromsöloka. Potentiell risk finns för spridning via vatten och bekämpning prioriteras per avrinningsområde.

Foto: Emad Tahaei (CC BY 4.0).

Foto: Sigitas Juzėnas (CC BY 4.0).

Vattenpest *Elodea canadensis*

Kännetecken

Vattenpest är en dybladsväxt som bildar långa slingor med stälkar. De kan bli upp till 2 meter långa och har centimeterlånga blad som sitter i täta kransar längs stälken. Den blommar i toppen av stälkarna med små vita eller bleklila blommor från juli - september.

Spridning och förökning

Vattenpest har en bred ekologisk tolerans och förekommer i många olika vatten. Växtdelar sprids och börjar gro när de faller till botten. Det räcker med att små bitar av växten sprids för att den ska etablera sig i ett nytt vattenområde.

Ekologisk effekt

Smal vattenpest bildar täta bestånd som tar plats och hindrar solljuset att tränga ned i vattnet vilket påverkar livsmiljöer för andra djur- och växtarter. Stor förekomst kan leda till övergödning när växterna tar upp näringsämnen ur sedimenten under tillväxten som sedan och hamnar i vattnet när växten bryts ned. Nedbrytningen av växtmaterial kan även leda till syrebrist. Växten kan även påverka vattenflöden i små vattendrag.

Mycket hög risk

4AB,4DF

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Prioritering bevak

Arten är inte allmänt spridd i kommunens vatten, vilket gör det möjligt att effektivt eliminera lokala bestånd innan den etablerar sig mer omfattande. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering och implementering av försiktighetsmått kan kommunen förebygga, tidigt upptäcka och vid behov vidta riktade insatser. Risk finns för spridning via vatten och bekämpning prioriteras per avrinningsområde.

Foto: Susanne Eriksson

Foto: Stefan Gustafsson

Vresros *Rosa rugosa*

Kännetecken

Vresros är en buske som kan bli två meter hög. Stammen är rikligt borsttaggig samt med glesa grova raka taggar. Bladen hos vresros är tjocka, rynkiga, blankt mörkgröna med grova nerver med en luden undersida. Frön är inneslutna i nypon som blir mellan 2–3 centimeter i diameter.

Spridning och förökning

Vid introduktion sprider sig vresrosen lokalt framför allt genom vegetativ förökning med rotskott. Arten får sedan en sekundär spridning genom dess nypon. Vresrosens frön sprids över längre avstånd främst genom fåglar, vilket bidrar till artens utbredning både inom och mellan olika naturområden.

Ekologisk effekt

Vresrosen tränger ut den inhemska växtligheten på de platser där den etablerar sig genom att den skuggar ut övrig vegetation. Växtens förmåga att förändra naturtyper genom att stabilisera och beskugga sandmiljöer påverkar biologisk mångfald i omgivningen. De skyddsvärda naturtyper där arten har störst negativ effekt återfinns inte i Skara kommun.

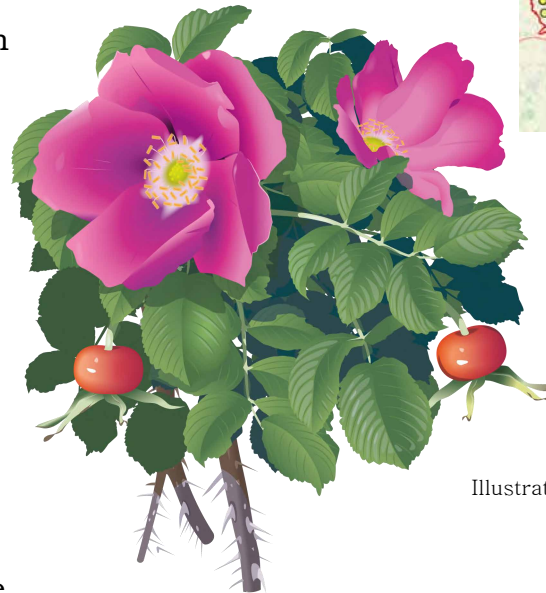

Illustration: Jakob Robertsson/Typoform

Mycket hög risk

4AB,4DEF

Prioritering bevaka

Arten förekommer på flera platser i kommunen och är vanlig i odling och trädgårdssammanhang. Genom att sprida information och kunskap samt säkerställa systematisk rapportering kan kommunen förebygga nyetablering och rikta insatser mot bestånd i skyddsvärda miljöer och naturtyper. Succesiv borttagning av befintliga bestånd. Välj sorter/hybrider med låg invasionspotential.

Åtgärdsplan

Handlingsplanen tydliggör kommunens ansvar i egenskap av markägare, fastighetsägare, markförvaltare, verksamhetsutövare och ansvarig för avfallshantering. Den kopplar även an till FN:s globala hållbarhetsmål och Sveriges nationella miljömål.

Miljöenheten ansvarar för att utse en ansvarig person som säkerställer att handlingsplanen följs och uppdateras

En viktig del i handlingsplanen är åtgärdsplanen.

Kommunens roll

Arbetet med att förhindra och förebygga spridning av invasiva arter utgår från ett lagstadgat ansvar enligt EU-förordning nr 1143/2014 och den svenska förordningen (SFS 2018:1939), som tillsammans reglerar hur invasiva arter ska hanteras och spridning förhindras.

Ansvar som fastighetsägare

Som fastighetsägare ansvarar Skara kommun för att invasiva växtarter inte finns på kommunens mark. Det innebär att kommunen är skyldig att följa EU:s förbud enligt artikel 7 i EU-förordningen och informera Länsstyrelsen om misstänkta överträdelser.

Skara kommun påverkas av invasiva arter i flera roller – som myndighet, park- och grönyteförvaltare, beställare av entreprenader och ansvarig för avfallshantering. Kommunen ska därför aktivt arbeta med att förebygga spridning av invasiva växtarter genom skötsel och utveckling av kommunala grönytor. Tidiga insatser och förebyggande åtgärder prioriteras för att minska negativa effekter.

Kommunen ska föregå med gott exempel och bidra till utveckling av effektiva bekämpningsmetoder. Kommunal tillsyn omfattar verksamheter där hantering av invasiva arter kan förekomma, och syftar till att säkerställa att lagstiftningen följs. Samverkan sker med Länsstyrelsen genom gemensam tillsyn, informationsutbyte och expertstöd.

Kommunens praktiska arbete

Figur 5. Sex nycklar för ett långsiktigt hållbart arbete. Naturvårdsverket.

Skara kommun har ett omfattande ansvar i arbetet mot invasiva växtarter och verkar i flera roller – som markägare, tillsynsmyndighet, avfallsansvarig och beställare av entreprenader.

Arbetet omfattar förebyggande åtgärder, bekämpning, tillsyn, rapportering och informationsspridning.

Kommunen ska säkerställa att både interna och externa aktörer följer lagstiftningen och vidtar nödvändiga åtgärder för att motverka spridning.

Viktiga insatser sker inom återvinningshantering, planering och upphandling, samt genom skötsel av grönområden.

Samverkan med Länsstyrelsen är en central del, liksom kompetensutveckling och informationsarbete riktat till invånare och andra berörda aktörer.

Hantering av avfall

Den kommunala återvinningscentralen har en viktig roll i att ta emot och hantera växtavfall och jordmassor från företag och invånare. Skara kommun har ansvar för att kontinuerligt uppdatera strategier och rutiner med syftet att förhindra spridning av frön, växtdelar och rötter. Kommunen ska dessutom bevaka förändringar i den nationella lagstiftningen och ansvarar för att informera invånarna om korrekt hantering för att säkerställa att kommunens invånare följer de rutiner som finns kring växtavfall.

För avfall som innehåller invasiva främmande växtarter ska ingen extra avgift tas ut, eftersom alla hinder för att bli av med detta avfall ökar risken för att det dumpas i naturen.

För att säkerställa korrekt identifiering och hantering ska tydlig information om de mest förekommande och problematiska invasiva växterna finnas vid eller på avfallscontainrar. Informationen ska innehålla artbeskrivningar med bild, text och angivande av ansvar. Fokus ligger på arter som förekommer i trädgårdsmiljöer. Policyn gäller både vid återvinningscentraler (ÅVC) och vid de kvarterscontainrar som placeras ut i kommunen.

Återvinningscentralen Rödjorna

Nedan följer instruktioner avseende hantering av invasiva främmande växtarter riktade mot privatpersoner framtagna av återvinningscentralen Rödjorna:

Så här gör du för att sortera och packa växterna

- Förpacka i dubbla påsar som försluts väl.
- Mindre mängder läggs i din egen gröna soptunna.
- Större mängder lämnas på din återvinningscentral, upp till 4 sopsäckar. Dessa läggs i brännbart/restavfall.
- Om du har större mängder (mer än 4 sopsäckar) ska du kontakta en avfallsentreprenör för borttransport och förbränning.

Fråga gärna personalen på återvinningscentralen var du ska lägga invasiva arter om du är det minsta osäker.

Att tänka på när du gräver på tomten

Om man har invasiva växter i sin trädgård, rekommenderar vi starkt att man inte transporterar jord därifrån till återvinningscentralen.

(Källa: Sortera grovavfall (återvinningscentral))

Avfall och masshantering

Skara kommun ansvarar för tillsyn inom områden där hantering av invasiva främmande växtarter kan förekomma. Det gäller exempelvis avfallshantering, växtskydd, växtnäring, livsmedelshantering och djurhållning.

Länsstyrelsen har övergripande tillsynsansvar enligt EU:s förordning om invasiva främmande arter.

För att stärka det förebyggande tillsynsrelaterade arbetet ska kommunen vidta följande åtgärder:

Kommunen ska säkerställa att relevant information finns tillgänglig, så att verksamhetsutövare har förutsättningar att identifiera, förebygga och begränsa spridningen av invasiva främmande växtarter på sina fastigheter. Ansvar ska tydligt kommuniceras vid tillståndsprövning, i tillsynsarbete samt genom vägledande material och direkt dialog.

Kommunens formulär för anmälan och tillståndsansökningar inom relevanta tillsynsområden ska uppdateras för att inkludera en särskild ruta eller kontrollpunkt rörande förekomst och hantering av invasiva arter. Syftet är att möjliggöra tidig identifiering och korrekt hantering redan i planerings- eller anmälningsskedet.

Beslut om försiktighetsmått ska tillämpas i ärenden där det finns risk för spridning av invasiva främmande växtarter.

Som en del av dessa beslut kan krav ställas på att verksamhetsutövare använder Naturvårdsverkets metodstöd för val och genomförande av bekämpningsåtgärder. Valet av bekämpningsmetod ska alltid anpassas till de specifika förutsättningarna i det enskilda fallet. De metoder som rekommenderas i metodstödet bygger på publicerad forskning eller väl etablerad kunskap.

Beslut om försiktighetsmått ska baseras på miljöbalkens försiktighetsprincip.

Rapportering

Skara kommunen är skyldig att följa upp och rapportera förekomst av invasiva växter som finns med på EU:s lista, om dessa påträffas på kommunens mark. Enligt 19 § i Förordning (2018:1939) om invasiva främmande arter ska fynd rapporteras till artportalen.

Vid framgångsrik bekämpning ska bekämpade bestånd följas upp och rapporteras som "ej återfunnen" enligt gällande rapporteringsrutiner till länsstyrelsernas uppdragsportal och SLU Artportalen (invasivaarter.nu). Parkingenjör ansvarar för uppföljning.

Rapportering—medarbetare

Alla observationer eller misstänkta fynd av invasiva arter ska rapporteras till parkingenjör.

Parkingenjör ansvarar för att observationer eller misstanke om fynd, från medarbetare inom kommunens organisation rapporteras till SLU Artportalen (invasivaarter.nu).

Rapportering – allmänhet

Alla observationer eller misstänkta fynd av invasiva arter ska rapporteras till invasivaarter.nu.

Observationer från allmänheten exempelvis genom *Felanmälan på offentliga miljön* (Felanmälan på offentliga miljön - Skara kommun) ansvarar parkingenjör för att rapportera in till SLU Artportalen (invasivaarter.nu).

Interna kartlager

Interna kartsystem (ekologkarta) speglas mot fynddata från SLU Artdatabanken.

För att säkerställa att aktuell information finns tillgänglig som stöd för planering-, tillsyn- och bekämpningsarbete ansvarar Kart- och GIS-ingenjör för att det finns kartor som visar fynddata för invasiva arter.

Kartlager - Invasiva arter (i Ekologkarta) ska speglas mot fynddata från SLU Artdatabanken.

Observationer rapporteras till parkingenjör

Ansvarsfull planering

Skara kommun har ett ansvar att integrera arbetet mot invasiva arter redan i planeringsstadiet. Information om invasiva växter bör inkluderas vid framtagande av planer och vid köp, försäljning eller uthyrning av mark. Det är kommunens ansvar att säkerställa att kunskap finns hos kommunanställda, förvaltare och externa aktörer.

Mark- och verksamhetsrelaterade avtal

Vid alla avtal som har med mark eller arbeten utomhus ska frågan om invasiva arter tas upp.

Arrenden och andra nyttjanderätter

Vid tecknande av arrendeavtal eller annat nyttjanderättsavtal ska, om parterna inte kommer överens om annat, Skara kommun genomföra en inventering av området, där eventuella invasiva arter dokumenteras, rapporteras enligt rutin och åtgärdas. Invasiva arter definieras här som de arter som Skara kommun har prioriterat i denna handlingsplan.

Arrendatorn ska i avtalet informeras om sin skyldighet att rapportera invasiva arter till kommunen, även om dessa finns i närheten av arrendestället, dvs. arter som riskerar att sprida sig till området. Under arrendetiden är arrendatorn ansvarig för att hålla området fritt från invasiva arter.

Upphandling av tjänst avseende mark eller arbeten utomhus

Vid vetskap om de arter som är upptagna i *Kommunens stora invasiva* skall vid upphandling entreprenören informeras om ansvar och vilka åtgärder som ska vidtas för att förhindra spridning av de invasiva arter som finns i området.

Maskiner som ingår i entreprenaden och hanterar material som kan innehålla växtdelar eller frön från invasiva arter ska rengöras innan de flyttas från arbetsområdet.

Schaktmassor och annat material som måste flyttas från området och som innehåller frön eller rottdelar från invasiva arter skall hanteras enligt gällande regler.

Invasiva arter definieras här som de arter som Skara kommun har prioriterat i denna handlingsplan.

I vissa tjänster kan det ingå uppdrag för bekämpning av invasiva arter, exempelvis inom vägkantsskötsel, skogsförvaltning eller annan typ av förvaltning.

Förvaltning och skötsel

Förvaltningen för Service och Teknik har ett centralt ansvar i det operativa arbetet med att förebygga och bekämpa förekomst av invasiva främmande växtarter inom kommunens markinnehav. Arbetet ska bedrivas strukturerat, långsiktigt och i enlighet med aktuell lagstiftning, strategier och prioriteringar.

Förvaltningen ansvarar för att berörda aktörer inom respektive förvaltningsområde informeras om handlingsplanen och de arter den omfattar.

Skötselplanering

Förvaltningen ska upprätta både kort- och långsiktiga skötselplaner som tydligt anger hur bestånd av invasiva växtarter ska hanteras.

Metodkatalog (Metodkatalog)

Naturvårdsverkets metodkatalog användas som stöd vid val av bekämpningsmetod som en del av ett strukturerat och kunskapsbaserat bekämpningsarbete.

Val av metod ska anpassas efter specifika förutsättningar med hänsyn till artens egenskaper, platsens känslighet, tidpunkt för åtgärd och eventuella miljömässiga eller juridiska begränsningar.

Kemisk bekämpning ska så långt det är möjligt undvikas.

Parker, grönområden och vägkanter

De arter som omfattas av *kommunens stora invasiva* ska integreras i skötselplaner och instruktioner för drift och underhåll.

Det ska finnas tillgång till tydliga åtgärdsplaner inom respektive förvaltningsområde beroende på prioritering.

Rapportering och uppföljning av förekomst och utbredning inom respektive förvaltningsområde av de arter som omfattas i *kommunens stora invasiva*.

Naturvårdsområden

De arter som omfattas av *kommunens stora invasiva* ska ingå i naturvårdsplaner.

Rapportering och uppföljning av förekomst och utbredning inom skyddsvärda naturområden av de arter som omfattas i *kommunens stora invasiva*.

Kommunikationsplan

Trädgårdsnäringen är en av de främsta vägarna för introduktion och spridning av invasiva främmande växtarter till Sverige. För att minska fortsatt spridning krävs ökad medvetenhet och kunskap hos såväl allmänheten som berörda aktörer.

Kommunens ansvar är att säkerställa att relevant information om invasiva arter, invasionspotential, rapporteringsvägar och möjliga åtgärder – kommuniceras tydligt, tillgängligt och målgruppsanpassat. Särskilt fokus bör riktas mot verksamheter och privatpersoner som hanterar trädgårdsväxter.

Ett blomnings- och uppmärksamhetsschema ska användas för att styra både informationsinsatser och praktiska bekämpningsåtgärder. Schemat ska tydliggöra vid vilka tidpunkter olika invasiva växtarter blommar, när de är mest synliga och lättast att känna igen, samt när risken för spridning är som störst – till exempel i samband med trädgårdsstädning, hantering av växtavfall eller höstbruk.

Genom att koppla kommunikationen till arternas biologiska faser kan informationen riktas mer träffsäkert till allmänheten och andra berörda aktörer. Exempelvis kan kampanjer under blomningsperioder

bidra till ökad igenkänning och fler rapporter om förekomst, vilket förbättrar kartläggningen och möjliggör snabbare insatser.

Ett blomningsschema bidrar därmed till att förebygga oavsiktlig spridning, öka engagemanget och stödja arbetet med naturvård på ett systematiskt och effektivt sätt.

Kommunikationsplanen ska ha en tydlig koppling till handlingsplanen mot invasiva växter och ingå i kommunikationsenhetens årshjul för sociala medier.

En budget för marknadsföring ska ingå för att maximera räckvidden av insatserna. Budgeten ligger på verksamheten, det vill säga Samhällsbyggnadsförvaltningen.

Projektledare på samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för att säkerställa att schemat uppdateras, att det integreras i kommunikationsplanen och att relevant information görs tillgänglig för berörda aktörer och allmänheten. Kommunikationsenheten ansvarar för att utforma och publicera kommunikationsinsatserna.

Se separat aktivitetsplan för kommunikationsinsatser.

Ekonomiska förutsättningar

Bekämpning av invasiva växter på kommunal mark ska ske inom de ekonomiska ramar som finns, ska sökas i så stor utsträckning som möjligt av berörda enheter.

Varje enhet ansvarar för att äska medel för bekämpning inom sitt förvaltningsområde, enligt den ansvarsfördelning som gäller för kommunens markinnehav.

Förvaltningen för Service och teknik har ett övergripande ansvar för att säkerställa att det finns tillräckliga resurser – både ekonomiska och organisatoriska – för att möjliggöra effektiv bekämpning av invasiva arter på kommunal park- och naturmark.

Kompetensutveckling

Varje förvaltning ansvarar för att både personal och upphandlade aktörer har tillräcklig kunskap om invasiva arter, korrekt hantering samt gällande rutiner – från planering till fältarbete.

Kompetensutveckling är en central del i arbetet med hantering av invasiva växtarter. Det ska säkerställas av den förvaltande enheten, som dessutom ansvarar för att stötta medarbetare i utbildningsinsatser. Exempelvis kan certifiering via Riksförbundet Svensk Trädgård för parkslidebekämpare ge kunskap om artens ekologi, bekämpningsmetoder, avfallshantering och relevant lagstiftning.

Kemisk bekämpning

Kemisk bekämpning ska så långt det är möjligt undvikas.

Alla växtskyddsmedel ska vara godkända av Kemikalieinspektionen. Användningen regleras i Förordning (2014:425) och kräver i vissa fall tillstånd eller anmälan till kommunen, särskilt vid användning på offentliga platser eller inom vattenskyddsområden.

Yrkesmässig användning kräver dokumentation i sprutjournal, som ska lämnas in efter avslutad säsong. Mallar och blanketter finns via kommunens e-tjänst.

Avfall från kemisk bekämpning, såsom växtdelar och jordmassor, ska hanteras som riskmaterial och får inte läggas i hushållsavfall, kompost eller naturen. I de flesta fall ska materialet lämnas till deponi eller behandlingsanläggning.

Uppföljning och fortsatt arbete

Kommande nationell förteckning

EU:s förordning ger varje medlemsland möjlighet att upprätta egna nationella listor över invasiva arter som inte omfattas av EU:s gemensamma lista. I Sverige pågår just nu arbetet med att ta fram en sådan nationell förteckning över reglerade arter. Det innebär att flera arter som i dagsläget inte är reglerade på EU-nivå snart kan förbjudas helt i Sverige. Därför är det särskilt viktigt att listan hålls uppdaterad, både när nya arter förs in i EU-förordningen och om en svensk nationell lista över invasiva främmande arter fastställs, eftersom dessa arter då kan omfattas av olika typer av förbud.

Dörrknackararter

Förteckning över växter med bedömd potentiellt hög risk skall bevakas i uppdatering/uppföljning av handlingsplanen.

Jättebalsamin i Valle

Ett exempel på lokala insatser mot invasiva främmande växtarter är *samverkansgruppen i Valle*, bekämpning av jättebalsamin. Se [Storymap om Valleområdets värden - vårt gemensamma ansvar](#) det kan fungera som en inspirationskälla för liknande satsningar på andra platser.

Förvaltningsövergripande

Att motverka spridning av invasiva arter är ett komplext uppdrag som kräver att kommunen agerar som en helhet, inte som enskilda delar. Därför är förvaltningsövergripande arbete inte bara önskvärt – det är avgörande.

Digitalisering och utveckling

Genom spelbaserade appar kan invånare utbildas, motiveras och aktiveras i arbetet mot invasiva arter. Spelarna får till exempel i uppdrag att identifiera och rapportera in förekomster av invasiva arter i sin närmiljö, som

parkslide, jättebalsamin eller signalkräfta. Med hjälp av GPS och kamera i mobilen kan observationerna dokumenteras och skickas direkt till kommunens miljöavdelning eller nationella artdatabaser.

Lokala områdesinsatser

Vid inofficiella tippningsplatser, containrar, naturområden och andra känsliga miljöer bör tydlig skyltning sättas upp för att informera om invasiva arter och avråda från dumpning av växtavfall. Skyltarna bör vara pedagogiska och innehålla bilder på vanliga invasiva arter samt information om vart man kan vända sig för att rapportera förekomster eller få hjälp med borttagning. Syftet är att förebygga spridning och skapa medvetenhet på platser där risken är särskilt stor.

Läs mer!

Naturvårdsverket, *Ämnesområde: invasiva främmande arter*
[<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/invasiva-frammande-arter/>]

Naturvårdsverket och Havs- och Vattenmyndigheten.
Bekämpningsmetoder för invasiva främmande arter. [<https://metodkatalog.invasivaarter.nu/methods>]

SLU Artdatabanken, *Risklista för främmande arter 2024.*
[<https://artfakta.se/risklistor/2024>].

ÅVC Rödjorna, *Sortera grovavfall.*
[<https://www.avfallskaraborg.se/matavfall--sortering/sorteringsguide/sortera-grovavfall-atervinningscentral/#/>]

Havs- och vattenmyndigheten, *Invasiv arter*, [<https://www.havochvatten.se/arter-och-livsmiljoer/invasiva-frammande-arter.html>].

Alla fyndkartor är hämtade från SLU Artportalen.

